การแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ผลงานอาจารย์

นิพนธ์ต้นฉบับ

การแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันชัย ธรรมสัจการ[1] นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต[2]
และ นิรันดร์ จุลทรัพย์[3]
[1] วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ศูนย์วิจัยพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
E-mail: dwanchai@ratree.psu.ac.th
[2] พบ.ม.(การบริหารทรัพยากรมนุษย์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
[3] กศ.ม.(การแนะแนว), รองศาสตราจารย์
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติด โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของเด็กและเยาวชนกับประสบการณ์การเสพสารเสพติด เปรียบเทียบปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดระหว่างเด็กและเยาวชนจากในและนอกระบบโรงเรียน เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม และระหว่างเด็กและเยาวชนที่มีประสบการณ์เคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติด ค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน และเพื่อทราบสถานการณ์ความรุนแรงของการแพร่ระบาดของสารเสพติดในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตตลอดจนเพื่อทราบสาเหตุ วิธีการแพร่ระบาด แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้มาจากสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เป็นเด็กและเยาวชนจากในและนอกระบบโรงเรียนจำนวน 965 คน และ 523 คน ตามลำดับ และเป็นกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การบำบัดรักษา และการปราบปรามการแพร่ระบาดของสารเสพติดจำนวน 240 คน ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการพักอาศัยของเด็กและเยาวชน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ช่วงเวลาของการเกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว การเคยเห็นเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ดื่มสุรา/เบียร์ สูบกัญชา/ใบกระท่อม สูดดมสารระเหย/กาว กินยาม้า สูบฝิ่น สูบเฮโรอีน และจำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเสพสารเสพติดกับตัวแปรอื่นที่สนใจศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบพบว่า ประเภทของเด็กและเยาวชนจากในและนอกระบบโรงเรียน มีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพชอบท้าทาย ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความมีอิสระจากเพื่อน การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรอื่นที่สนใจศึกษา ผลการเปรียบเทียบระหว่างเด็กและเยาวชนที่นับถือ

ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านเจตคติต่อสารเสพติด ความมีอิสระจากเพื่อน การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากบริเวณโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรอื่นที่สนใจศึกษา ผลการเปรียบเทียบระหว่างเด็กและเยาวชนที่เคยและไม่เคยทดลองเสพสารเสพติด พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพชอบท้าทาย เจตคติต่อสารเสพติด ความสัมพันธ์ในครอบครัว การชักชวนให้ทดลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากบริเวณโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรอื่น

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม และจำแนกตามกลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียน นับถือศาสนาพุทธ และนับถือศาสนาอิสลาม พบผลที่ตรงกันกล่าวคือ การชักชวนให้ทดลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นลำดับแรกในทุกกลุ่ม รองลงมาได้แก่ บุคลิกภาพชอบท้าทาย และเจตคติต่อสารเสพติด ซึ่งสลับลำดับที่ในการอธิบายบ้างตามกลุ่มการวิเคราะห์ โดยมีข้อสังเกตว่า การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดในชุมชนที่อาศัยอยู่ สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเสพสารเสพติดเพิ่มขึ้นจากสามตัวแปรดังกล่าวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องพบว่า ในปัจจุบันการแพร่ระบาดของสารเสพติดรุนแรงกว่าในอดีตที่ผ่านมา และมีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคต โดยมีสาเหตุที่โยงใยสลับซับซ้อนทั้งในระดับสังคม ครอบครัว บุคลิกภาพส่วนตัว และการออกฤทธิ์ของตัวสารเสพติด ด้านวิธีการแพร่ระบาดของสารเสพติดมีหลายวิธี เช่น การใช้เด็กและเยาวชนเป็นผู้จำหน่าย การใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจบีบบังคับให้จำหน่ายหรือทดลองเสพ เช่น รุ่นพี่ ครู การจัดปาร์ตี้สังสรรค์ การเจือปนกับเครื่องอุปโภคบริโภค รวมถึงการใช้อำนาจรัฐเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมโดยอ้างการเพิ่มรายได้และเสียภาษีให้รัฐเพื่อทำการผลิตสิ่งเสพติดออกมาจำหน่าย ด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดสามารถทำได้หลายวิธี โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว ผู้ปกครองไม่ทำเป็นตัวอย่างให้เด็กและเยาวชนเห็น การใช้กลไกของสื่ออย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการใช้กลไกอำนาจรัฐ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการทางกฎหมาย การส่งเสริมให้เกิดกลุ่มหรือองค์กรต่อต้านสารเสพติด ด้านการแก้ไขปัญหาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดไปแล้ว และผลกระทบต่อเนื่องจากการที่มีเด็กและเยาวชนติดสารเสพติด ควรจะมีการประสานงานกันในทุกระดับ เริ่มจากด้านนโยบาย การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การแพร่ระบาดของสารเสพติด, จังหวัดชายแดน, เยาวชนพุทธและมุสลิม, ความสัมพันธ์ในครอบครัว

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นสถานการณ์ค่อนข้างรุนแรง ที่ทุกหน่วยงานนับตั้งแต่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ และดำเนินการแก้ไขโดยด่วน ปรากฏการณ์หนึ่งที่บ่งชี้ถึงความรุนแรงของการแพร่ระบาด ได้แก่ การมีจำนวนคนไทย ทุกเพศทุกวัยที่ติดสารเสพติดค่อนข้างสูง โดยจากการประมาณการจำนวนผู้ติดสารเสพติดของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งสำรวจข้อมูลในช่วงวันที่ 14 มกราคม-14 มิถุนายน 2537 ซึ่งถือว่าเป็นผลการสำรวจอย่างเป็นทางการ และเป็นข้อมูลล่าสุดเท่าที่จะหาได้ พบว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดสารเสพติดขั้นต่ำ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536 รวมทั้งสิ้น 1,267,590 คน คิดเป็นอัตราผู้ติดสารเสพติดทั้งหมดจากจำนวนประชากรทั้งประเทศ

ในปี 2536 (58,336,072 คน) เป็น 21.73 หรือ 22 คน ต่อประชากร 1,000 คน โดยในกรุงเทพมหานครมีผู้ติดสารเสพติด 14.61 ต่อประชากร 1,000 คน ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา 3,548 คน คิดเป็นร้อยละ 5 (นิพนธ์ พัวพงศ์กร และคณะ, 2538) จากข้อมูลดังกล่าวมีข้อน่าสังเกตว่าอัตราของผู้ติดสารเสพติดในกรุงเทพมหานครต่ำกว่าอัตราของคนทั่วประเทศ แสดงให้เห็นว่า อัตราของคนที่ติดสารเสพติดในภูมิภาคสูงกว่าในกรุงเทพมหานคร

ปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่งที่จะบ่งบอกถึงความรุนแรงของการแพร่ระบาดของสารเสพติดโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ได้แก่ การที่กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลปัญหาการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนโดยตรงได้มีนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติด นโยบายที่สำคัญ ได้แก่ ให้สถานศึกษาทุกแห่งถือว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา รวมถึงภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือดูแลนักเรียนนักศึกษาที่ติดสารเสพติด โดยมีแนวทางที่รู้จักกันว่า "กิจกรรมโรงเรียนสีขาว" ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2540 โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ไม่เคยใช้สารเสพติด กลุ่มผู้มีประสบการณ์แต่ไม่ติดหรือกลุ่มเสี่ยง กลุ่มผู้ติดยา (ยังใช้ยาอยู่) กลุ่มที่ติดยาและบำบัดหายแล้ว และกลุ่มที่สงสัยว่าค้ายา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดเป็นปัญหาระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น เชื่อมโยงกับปัญหาอื่นอย่างสลับซับซ้อนส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความสงบสุขของสังคมอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีธรรมชาติทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2542-2546) ได้กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญที่จะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาความไม่สงบและปัญหายาเสพติดซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของพื้นที่ (กองพัฒนาบุคลากร, ม.ป.ป., 6) สถานการณ์ความรุนแรงในการแพร่ระบาดของสารเสพติดในภาคใต้ จะเห็นได้จากรายงานประจำปีของศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้ปี 2536 ระบุว่ามีหมู่บ้านในภาคใต้ถึง 3,505 หมู่บ้าน จากทั้งหมด 7,054 หมู่บ้านที่ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 49.2 และจากสถิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในภาคใต้ในปี 2538 จำนวน 15,290 ราย เป็นผู้ที่เข้ารับการรักษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูล กว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 58.84 (สถิติเกี่ยวกับยาเสพติดในภาคใต้, 2538) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน

การศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลในระดับกว้าง สืบเนื่องจากผลการศึกษาของคณะผู้วิจัยที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดยาและสารเสพติดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะผู้ที่ติดยาหรือสารเสพติด ผลการศึกษาได้บ่งชี้ให้เห็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการติดยาและสารเสพติด ได้แก่ พื้นฐานทางครอบครัว กลุ่มเพื่อน และลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล (วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ, 2541) แต่การศึกษาดังกล่าวอาจจะยังไม่สามารถอธิบายในภาพกว้างได้ ทั้งในแง่ตัวแปรที่ศึกษาและในแง่ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ โดยตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาการเสพสารเสพติดที่มีต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของเด็กและเยาวชนกับประสบการณ์การเสพสารเสพติด เปรียบเทียบปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดระหว่างเด็กและเยาวชนในและนอกระบบโรงเรียน เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาต่างกัน และระหว่างเด็กและเยาวชนที่มี

ประสบการณ์การเสพสารเสพติดต่างกัน ค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน และเพื่อทราบสถานการณ์ความรุนแรงของการแพร่ระบาดของสารเสพติดในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งมีความเข้าใจในสาเหตุ วิธีการการแพร่ระบาดของสารเสพติดตลอดจนแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนจากกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การรักษา และการปราบปรามโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาสถานการณ์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบ (correlation and comparison study) ตลอดจนค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคลสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด กลุ่มตัวอย่างของเด็กและเยาวชนที่นำมาศึกษา ได้นำมาจากการสุ่มด้วยวิธีการแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยแบ่งชั้นตามขนาดของอำเภอ เป็นอำเภอขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก และแบ่งชั้นตามประเภทของเด็กและเยาวชนโดยเป็นเด็กและเยาวชนในระบบ และนอกระบบโรงเรียน

สำหรับการได้มาของกลุ่มตัวอย่างบุคลากร ได้มาจากการสุ่มด้วยวิธีการเดียวกับเด็กและเยาวชน โดยแบ่งชั้นตามประเภทของบุคลากรเป็นสามฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายป้องกัน ประกอบด้วย ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของเทศบาล และสุขาภิบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของจังหวัด เป็นต้น ฝ่ายรักษา ได้แก่ แพทย์ พยาบาลในโรงพยาบาล นักจิตวิทยาประจำศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด เป็นต้น และฝ่ายปราบปราม ได้แก่ ตำรวจ และเจ้าหน้าที่เรือนจำ เป็นต้น

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) **ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น** (independent variables) ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปร **ภูมิหลังส่วนบุคคล** ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา ลักษณะการอยู่อาศัย และประเภทของเด็กและเยาวชน **ภูมิหลังทางครอบครัว** ประกอบด้วย การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะการอยู่อาศัยของบิดามารดา ความราบรื่นในครอบครัว เป็นต้น **การคบเพื่อน** ประกอบด้วย จำนวนเพื่อนสนิท ประสบการณ์เกี่ยวกับสารสารเสพติดของเพื่อนสนิท เป็นต้น **สิ่งแวดล้อม** ได้แก่ สภาพชุมชนที่อาศัยอยู่ สถานศึกษาและแหล่งใกล้เคียง เป็นต้น **พฤติกรรมส่วนตัว** เช่น ประสบการณ์เกี่ยวกับสารเสพติด อายุที่ทดลองเสพสารเสพติด เป็นต้น 2) **ตัวแปรตาม** (dependent variables) ประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรดังนี้ **ด้านพฤติกรรมส่วนตัว** ได้แก่ พฤติกรรมการเสพสารเสพติด บุคลิกภาพชอบท้าทาย และเจตคติต่อสารเสพติด **ด้านครอบครัว** ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว **ด้านการคบเพื่อน** ได้แก่ ความมีอิสระจากเพื่อน และการชักชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน **ด้านสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดในชุมชนที่อาศัยอยู่ และความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดในบริเวณโรงเรียน และแหล่งใกล้เคียง **ด้านสื่อ** ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล อย่างไรก็ตาม ตัวแปรตามที่กล่าวมาจะทำหน้าที่เป็นตัวแปรอิสระหรือปัจจัยในการอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดในขั้นตอนของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) โดยมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน เป็นตัวแปรตามหรือตัวถูกอธิบาย

นอกจากนี้ยังมีข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ สถานการณ์ความรุนแรงของการแพร่ระบาดของสารเสพติด สาเหตุ และวิธีการแพร่ระบาด รวมถึงการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชน

นิยามปฏิบัติการและการวัดตัวแปร

ยาหรือสารเสพติด หมายถึง สารหรือหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลได้เสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้ว ไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ หรือทำให้สุขภาพผู้เสพติดเสื่อมโทรมลง และเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั้น (กองป้องกันยาเสพติด, 2537, 13) สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้จะรวมถึงบุหรี่และสุรา หรือเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ด้วย

เด็กและเยาวชน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง ชายหรือหญิงที่อยู่ในวัยเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา โดยเป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน และกำลังศึกษานอกระบบโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล

บุคลากร สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดทั้งในด้านการป้องกัน การรักษา และการปราบปราม ในด้านการป้องกัน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อมของเทศบาล สุขาภิบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของจังหวัด ด้านการรักษา เช่น แพทย์ พยาบาล และนักจิตวิทยาประจำศูนย์บำบัดและรักษายาเสพติด ด้านการปราบปราม เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่เรือนจำ เป็นต้น

พฤติกรรมการเสพสารเสพติด หมายถึง ความบ่อยหรือความถี่ในการทดลอง หรือการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน วัดได้จากแบบวัดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 8 ข้อ แต่ละข้อประกอบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จาก "ไม่เคยเลย" ซึ่งให้คะแนน 0 (ศูนย์) จนถึง "เป็นประจำ" ซึ่งให้คะแนน 4 ทำให้มีคะแนนต่ำสุดเป็น 0 (ศูนย์) และสูงสุดเป็น 32 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง การมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติดในระดับต่ำ คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง การมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติดในระดับมากหรือสูง

บุคลิกภาพชอบท้าทาย (sensational seeking personality) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชื่นชอบต่อท่าที หรือการกระทำที่เสี่ยง ห้าวหาญ มุทะลุ และรุนแรง ส่วนหนึ่งของข้อคำถามนำมาจากงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) และคณะผู้วิจัยได้สร้างเพิ่มเติมบางข้อ รวมทั้งสิ้น 8 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่ชอบ" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "ชอบมาก" ซึ่งให้คะแนน 3 ทำให้มีคะแนนต่ำสุดเป็น 8 คะแนน และสูงสุดเป็น 24 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง การมีบุคลิกภาพชอบท้าทายต่ำหรือน้อย คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง การมีบุคลิกภาพชอบท้าทายสูงหรือมาก ตัวอย่างของข้อคำถาม เช่น "นั่งรถยนต์ที่ขับด้วยความเร็วสูง" "เสี่ยงโชคในเกมการพนัน" เป็นต้น

เจตคติต่อสารเสพติด (attitude to drugs) หมายถึง ท่าที ทัศนะ หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสารเสพติด ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวทางของทฤษฎีเจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective component) มีแบบวัดทั้งสิ้น 7 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ซึ่งให้คะแนน 5 และทุกข้อเป็นข้อความที่มีความหมายในเชิงบวกต่อสารเสพติด ทำให้มีคะแนนต่ำสุดเป็น 7 คะแนน และสูงสุดเป็น 35 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง การมีเจตคติที่ไม่ดี หรือทางลบต่อสารเสพติด คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง การมีเจตคติที่ดี หรือทางบวกต่อสารเสพติด ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น "ยาเสพติดไม่ใช่สิ่งเลวร้าย" "การเสพยาเสพติดทำให้เกิดความมั่นใจ" เป็นต้น

ความสัมพันธ์ในครอบครัว (family relation) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัว สำหรับข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้นำมาจากงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) โดยจำแนกความสัมพันธ์ในครอบครัวออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ **ด้านความผูกพันในครอบครัว** มีข้อคำถาม 1 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่เลย" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "มาก" ซึ่งให้คะแนน 4 **ด้านความกลมเกลียวในครอบครัว** มีข้อคำถาม 2 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่เลย" ซึ่งให้คะแนน

1 จนถึง "มาก" ซึ่งให้คะแนน 4 **ด้านการควบคุมจากครอบครัว** มีข้อคำถาม 1 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่เลย" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "ทุกครั้ง" ซึ่งให้คะแนน 4 **ด้านความรักสนับสนุนจากครอบครัว** มีข้อคำถาม 3 ข้อ โดยมี 2 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่เลย" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "มาก" ซึ่งให้คะแนน 4 และอีก 1 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่จริง" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "จริง" ซึ่งให้คะแนน 3 และ**ด้านความภาคภูมิใจในตนเองด้านครอบครัว** มีข้อคำถาม 4 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่จริง" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "จริง" ซึ่งให้คะแนน 3 รวมแบบสอบถามด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวทั้งสิ้น 11 ข้อ และในกรณีที่เป็นข้อคำถามทางลบจะให้คะแนนในทางตรงกันข้าม แบบสอบถามทั้งฉบับมีคะแนนต่ำสุดเป็น 11 คะแนน และสูงสุดเป็น 39 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง การมีความสัมพันธ์ในครอบครัวต่ำ คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง การมีความสัมพันธ์ในครอบครัวดี หรือสูง ตัวอย่างแบบสอบถามความสัมพันธ์ในครอบครัว "ทุกครั้งที่ท่านจะตัดสินใจทำอะไร มักจะนึกถึงความรู้สึกของพ่อ-แม่เสมอ" เป็นต้น

ความมีอิสระจากเพื่อน (independent from friends) หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองในการคิดการตัดสินใจ เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน ข้อคำถามปรับมาจากงานวิจัยของ ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) และดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) มีทั้งสิ้น 4 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่จริงเลย" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "จริงที่สุด" ซึ่งให้คะแนน 5 ในกรณีที่ข้อคำถามมีความหมายในเชิงลบ จะให้คะแนนกลับกันทำให้มีคะแนนต่ำสุด เป็น 4 คะแนน และคะแนนสูงสุดเป็น 20 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง การมีความอิสระจากเพื่อนต่ำ หรือน้อย หรือมักจะคล้อยตามเพื่อน คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง การมีความอิสระจากเพื่อนสูง ตัวอย่างแบบสอบถามความมีอิสระจากเพื่อน "ท่านมักไม่กล้าขัดใจเพื่อน" เป็นต้น

การชักชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน หมายถึง ปริมาณ หรือระดับ หรือความถี่ที่เพื่อนชวนให้ทดลองเสพสารเสพติด ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งสิ้น 8 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่เคยชวน" ซึ่งให้คะแนน 0 (ศูนย์) จนถึง "บ่อยครั้ง" ซึ่งให้คะแนน 3 ทำให้มีคะแนนต่ำสุดเป็น 0 (ศูนย์) และสูงสุดเป็น 24 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง ระดับการชวนของเพื่อนให้ลองเสพสารเสพติดอยู่ในระดับต่ำ คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง ระดับการชวนของเพื่อนให้ลองเสพสารเสพติดอยู่ในระดับสูง

ความยาก-ง่ายในการแสวงหาสารเสพติดในชุมชนที่อาศัยอยู่ หมายถึง ความง่าย หรือความสะดวกในการได้มาซึ่งสารเสพติดเมื่อเกิดความต้องการ หรือเมื่อมีผู้ต้องการให้หาซื้อในบริเวณชุมชนที่อาศัยอยู่ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ "ยากมาก" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "ง่ายมาก" ซึ่งให้คะแนน 4 ทำให้มีคะแนนต่ำสุดเป็น 8 คะแนน และสูงสุดเป็น 32 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง ระดับการแสวงหา หรือซื้อสารเสพติดมาได้ยากลำบาก คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง ระดับการแสวงหาหรือซื้อสารเสพติดมาได้ง่าย

ความยาก-ง่ายในการแสวงหาสารเสพติดในบริเวณโรงเรียน และแหล่งใกล้เคียง หมายถึง ความง่าย หรือความสะดวกในการได้มาซึ่งสารเสพติดเมื่อเกิดความต้องการ หรือเมื่อมีผู้ต้องการให้หาซื้อในบริเวณโรงเรียน และแหล่งใกล้เคียง ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ "ยากมาก" ซึ่งให้คะแนน 1 จนถึง "ง่ายมาก" ซึ่งให้คะแนน 4 ทำให้ได้คะแนนต่ำสุดเป็น 8 คะแนน และสูงสุดเป็น 32 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง ระดับการแสวงหาหรือซื้อสารเสพติดมาได้ง่าย โดยแบบวัดตอนนี้จะใช้วัดเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนเท่านั้น

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติด หมายถึง การรับรู้ที่อาจรวมถึงการอ่าน การฟัง การเห็น รวมถึงการได้รับการบอก สอน การอบรม แนะนำจากบุคคลหรือจากสื่อมวลชน ซึ่งวิธีการวัดปรับมาจากงานวิจัยของผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) และงานวิจัยของโสภา ชูพิกุลชัย ชปิลมันน์ และคณะ (2533) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งแหล่งของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การได้รับจากสื่อมวลชน มีแบบวัด 5 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า

5 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่ได้รับเลย" ให้คะแนนเป็น 0 (ศูนย์) จนถึง "มาก" ให้คะแนนเป็น 4 ทำให้ได้คะแนนต่ำสุดเป็น 0 (ศูนย์) และคะแนนสูงสุดเป็น 20 คะแนน อีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ การได้รับจากสื่อบุคคลมีแบบวัด 6 ข้อ ประกอบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ "ไม่ได้รับเลย" ให้คะแนนเป็น 0 (ศูนย์) จนถึง "มาก" ให้คะแนนเป็น 4 ทำให้ได้คะแนนต่ำสุดเป็น 0 (ศูนย์) และคะแนนสูงสุดเป็น 24 คะแนน คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง มีการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดน้อยหรือต่ำ คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง มีการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดมากหรือสูง

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาในต่างประเทศพบว่า ทฤษฎีที่ใช้อธิบายสาเหตุของการเริ่มใช้สารเสพติดที่สำคัญมี 4 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ Jessor (Jessor's Theory) ทฤษฎีของคาแพลน (Kaplan's Theory) ทฤษฎีของเอคเคอร์ (Aker's Theory) และทฤษฎีของแคนเดล (Kandel's Theory) ซึ่งทั้งหมดนี้ทฤษฎีของเจสเซอร์ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมที่สุด (Kandel, 1980: 251; อ้างมาจากดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2540: 7-8) เนื่องจากทฤษฎีนี้มีกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมตัวแปรส่วนบุคคล และบทบาทของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อระบบพฤติกรรม ทฤษฎีนี้เป็นที่รู้จักกันว่า ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (problem behavior theory) โดยกล่าวถึงกลุ่มของตัวแปรสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก เป็นตัวแปรด้านภูมิหลังและสิ่งแวดล้อมทางสังคม (social background and context variables) กลุ่มที่สอง เป็นตัวแปรด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อม (perceived environment) กลุ่มที่สาม เป็นตัวแปรด้านบุคลิกภาพ (personality)

ตัวแปรทั้งสามกลุ่มมีความสัมพันธ์กับระบบพฤติกรรม ดังแสดงในภาพที่ 1

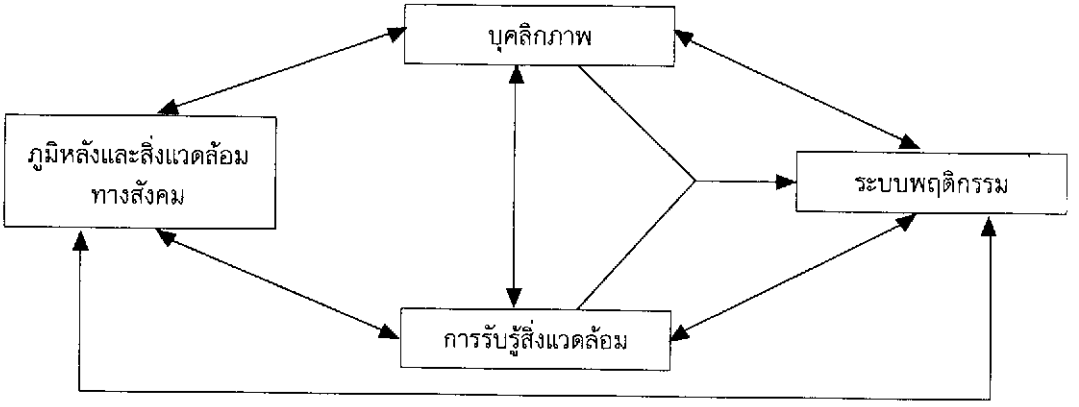

ภาพที่ 1 แสดงแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (ดัดแปลงจาก Jessor, & others, 1991, 21)

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า มีกลุ่มตัวแปรสำคัญที่ส่งผลเชิงสาเหตุโดยตรง สังเกตได้จากลูกศรทิศทางเดียว ได้แก่ การรับรู้สิ่งแวดล้อม และบุคลิกภาพ และมีอีกกลุ่มตัวแปรหนึ่งที่มีบทบาทสนับสนุนทางอ้อม ได้แก่ ภูมิหลังและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม หรือเป็นลักษณะทางกายภาพ เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การนับถือศาสนา โครงสร้างและขนาดของครอบครัว เป็นต้น

ภูมิหลังและสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับการเสพสารเสพติด จากกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังแสดงในภาพที่ 1 ได้กล่าวถึง ภูมิหลัง และสิ่งแวดล้อมทางสังคมว่ามีบทบาทในเชิงสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแปรที่แสดงฐานะและสถานภาพทางสังคมของบุคคล เป็นลักษณะที่

วัดได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ขนาดและโครงสร้างของครอบครัว รวมถึงสภาพแวดล้อมชุมชนที่อาศัยอยู่ เป็นต้น ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยในประเทศไทย ก็พบว่า ผู้เสพสารเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาต่ำและมีรายได้ต่ำ (ธวัชชัย ไทยเขียว, 2526; คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัย ศูนย์ประสานงานกลาง องค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด, 2527) ส่วนในเรื่องการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนในวัยเรียนที่เสพสารเสพติดส่วนใหญ่จะเรียนสายอาชีพมากกว่าสายสามัญ (ประเสริฐ ตันสกุล และคณะ, 2533) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ (2541) ที่ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างผู้เสพสารเสพติดที่เข้าไปรับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้กลับพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้สูงหรือครอบครัวมีรายได้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจจะเป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก และเป็นกลุ่มที่สามารถเข้าถึงบริการการรักษาที่ค่อนข้างดี และต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การจะเป็นผู้ติดสารเสพติดนั้น ไม่ได้เกิดจากการมีรายได้ต่ำเสมอไป อาจจะเกิดจากสาเหตุหรือปัจจัยอื่นดังจะได้กล่าวต่อไป

การรับรู้สิ่งแวดล้อมกับการเสพสารเสพติด การรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ในหลายกรณีที่บุคคลต่างคนกันได้พบหรือเผชิญกับสภาพแวดล้อมหรือปรากฏการณ์ที่คล้ายกันหรือเหมือนกัน แต่ปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมที่แต่ละคนแสดงออกอาจจะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าเป็นเพราะบุคคลรับรู้ปรากฏการณ์เหล่านั้นไม่เหมือนกัน

สิ่งแวดล้อมในที่นี้ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้ว่ามีความหมายหรือมีความสำคัญต่อเขา เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน การรับรู้สิ่งแวดล้อมนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ ระดับที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม เช่น การเป็นตัวแบบในการเสพสารเสพติดของพ่อแม่ เพื่อน และระดับที่ไม่ส่งผลโดยตรง เช่น การควบคุมของพ่อแม่ อิทธิพลของพ่อแม่และของเพื่อน และการรับรู้ความเครียด เป็นต้น (Jessor & others, 1991, 29-30) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว และกลุ่มเพื่อนเป็นหลัก

การรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว อาจกล่าวได้ว่า แทบไม่มีเด็กและเยาวชนคนไหนเลยที่ไม่ได้เติบโตโดยผ่านกระบวนการการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว จะมีอยู่บ้างที่อาจจะเติบโตมาจากการเลี้ยงดูจากสถานสงเคราะห์ หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้า แต่ก็มีสัดส่วนน้อยมาก ในเมื่อครอบครัวเป็นจุดกำเนิดของทุกคน กระบวนการทั้งหลายที่เกิดขึ้นในครอบครัวย่อมกระทบต่อสมาชิกทุกคน ไม่ว่าจะเป็นอุปนิสัยของพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความรักความอบอุ่น หรือความขัดแย้งทะเลาะวิวาทก็ตาม

จากผลการศึกษาวิจัยในประเทศไทยที่ผ่านมา เช่น การศึกษาของ ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530) ที่ศึกษาบทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติดของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 667 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่สร้างภูมิต้านทานการเสพยาเสพติดคือการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความเอาใจใส่ อังสนา เปศะนันทน์ (2536) ยังพบอีกว่าเด็กที่มีพฤติกรรมสูดดมสารระเหยได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่แบบควบคุมมากเกินไปหรือไม่ก็ปล่อยปละละเลย และพ่อแม่มีอารมณ์ไม่แน่นอน นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยอื่นๆ ที่พบว่า สถานภาพของครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัว บิดามารดาทะเลาะกัน หย่าร้าง ขาดความสมานสามัคคี หรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิต จนทำให้บุคคลในครอบครัวเกิดความเครียด ความกดดัน ในที่สุดก็หาทางออกด้วยการทดลองเสพยาเสพติด (ธวัชชัย ไทยเขียว, 2526; สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2530; กิ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ, 2531; สุธิรา วิสารทพงศ์, 2532; น้ำเพ็ชร ชาญภิญโญ และคณะ, 2533; วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ, 2541)

การรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน กล่าวได้ว่า วัยรุ่นกับเพื่อนเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก วัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่ได้รับอิทธิพลของเพื่อนมากที่สุดทั้งทางบวกและลบ จากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดของทิพย์อร ไชยณรงค์ (2535) ระหว่างปี 2521-2531 จำนวน 135 เรื่อง โดยผู้ประมวลได้จำแนกผลการวิจัยออกเป็น 7 กลุ่ม

กลุ่มที่มีผู้ให้ความสนใจศึกษามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการติดยาเสพติด มีจำนวน 48 เรื่อง ส่วนใหญ่พบว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นสาเหตุสำคัญในระดับต้น ๆ ที่ทำให้เยาวชนหรือวัยรุ่นติดยาเสพติด แม้งานวิจัยก่อนหน้านี้ก็บ่งชี้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด เช่น งานวิจัยของ ฝน แสงสิงแก้ว และคณะ (2517) พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ศึกษา ครึ่งหนึ่งของผู้ติดสารเสพติดเป็นเพราะเพื่อนชักจูง หรือจากการวิจัยของ สุพจน์ เด่นดวง (2522) ก็พบว่า การติดยาเสพติดขึ้นอยู่กับความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์กับบิดา การมีเพื่อนที่โรงเรียนติดยาเสพติด การมีเพื่อนที่บ้านติดยาเสพติด

จากการตรวจสอบผลการวิจัยในระหว่างปี 2531 ถึงปัจจุบัน ก็ยังพบว่าเพื่อนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาหรือสารเสพติดของเด็กและเยาวชน เช่น จากการศึกษาของ ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ (2532) ก็พบว่าการคบเพื่อนที่ใช้ยาหรือสิ่งเสพติดมีผลต่อการใช้ยา หรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) ที่พบว่าตัวแปรที่สามารถบ่งชี้ หรือจำแนกการติดและไม่ติดสารระเหยได้ดีที่สุด 3 อันดับแรก คือ จำนวนเพื่อนที่ใช้สารเสพติด บุคลิกภาพชอบท้าทาย และความภาคภูมิใจในตนเองด้านครอบครัว กับการเผชิญความเครียดแบบเน้นอารมณ์ซึ่งมีความสำคัญพอ ๆ กัน นอกจากนี้ ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) ยังพบอีกว่าผู้เสพเฮโรอีนรายงานว่า เพื่อนและเพื่อนสนิทมีอิทธิพลต่อการติดเฮโรอีนของตน ร้อยละ 46.0 และ 37.0 ในขณะที่ผู้เสพสารระเหยรายงานว่า เพื่อนและเพื่อนสนิทมีอิทธิพลต่อการเสพของตนร้อยละ 54.6 และ 32.8 ตามลำดับ ซึ่งสูงที่สุดในบรรดาสื่อบุคคลประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ญาติ แพทย์ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ (2541) ที่พบว่า ในกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในสถานบำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้ จำนวน 30 คน รายงานว่าเพื่อนมีส่วนในการติดสารเสพติดถึง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.6 สำหรับผลการวิจัยในต่างประเทศมีบางงานวิจัยที่พบว่าเพื่อนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น ส่วนตัวอื่นเป็นเพียงอิทธิพลโดยอ้อม (Oetting & Beauvais, 1987) และจากการศึกษาของ Mirzaee (1990) ที่พบว่า เด็กวัยรุ่นได้รับสารเสพติดจากเพื่อนมากที่สุด

บุคลิกภาพกับการเสพสารเสพติด ตัวแปรด้านบุคลิกภาพตามทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หมายถึงกลุ่มของตัวแปรด้านการรู้คิดทางสังคม (sociocognitive variables) ได้แก่ ความเชื่อ เจตคติ ความคาดหวัง ค่านิยม และการกำหนดแนวปฏิบัติของตนเองที่เกี่ยวกับสังคม ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้ทางสังคมและประสบการณ์ (Jessor & others, 1991, 26-27)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาบุคลิกภาพชอบท้าทาย (sensational seeking) และเจตคติต่อสารเสพติด (attitude to drugs) ว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดหรือไม่ จากผลการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กและวัยรุ่นเสพสารเสพติดครั้งแรก ได้แก่ การอยากลอง (วิทยา มณีสุธรรม, 2523; ทวีวรรณ ลีระพันธุ์, 2525; ศันสนีย์ โพธิ์พุก, 2528; กิ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ, 2531; ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ, 2539; ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2540; วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ, 2541) ความรู้สึกอยากลอง บ่งบอกให้เห็นลักษณะของบุคคลที่ชอบท้าทาย ชอบความแปลกใหม่ ชอบเสี่ยง เป็นต้น โดยที่จากการศึกษาของดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) ที่ศึกษากับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ติดสารระเหยและไม่ติดสารระเหยที่อยู่ในกรุงเทพมหานครกับจังหวัดยโสธร จำนวน 596 คน พบว่า มีตัวแปร 11 ตัว จาก 15 ตัว ที่สามารถจำแนกกลุ่มผู้ติดสารระเหย และกลุ่มผู้ไม่ติดสารระเหยออกจากกันได้ ในจำนวนตัวแปร 11 ตัวนั้น พบว่า บุคลิกภาพชอบท้าทายมีความสำคัญในการจำแนกได้เป็นลำดับที่สอง รองจากจำนวนเพื่อนที่ใช้สารเสพติด โดยที่ผลการวิจัยในต่างประเทศก็พบในทำนองเดียวกันว่าบุคลิกภาพชอบท้าทายมีความสัมพันธ์กับการเสพสารเสพติด (Satinder & Black, 1984; Spotts & Shontz, 1984)

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติว่าจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือไม่นั้น มีผู้ศึกษาอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะแต่พฤติกรรมการเสพสารเสพติดเท่านั้น บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดไปในทิศทางใดจะบวกหรือลบ ขึ้นอยู่

กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในครอบครัว ประสบการณ์ในโรงเรียน หรือประสบการณ์ส่วนตัว หรือการคบเพื่อน เป็นต้น ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการติดฝิ่นของชาวเขา ได้แก่ ความคิดเห็นว่า การสูบฝิ่นเป็นสิ่งดี (พรนภา ศุกรเวทย์ศิริ, 2530) กลุ่มนักเรียนที่ไม่ติดสารเสพติด (เฮโรอีนและสารระเหย) มีทัศนคติต่อการดูแลสุขภาพสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ติดสารเสพติด (ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ, 2539) ครูชายที่เลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จมีเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าครูที่เลิกไม่ได้ (พจนีย์ เหล่าอมต, 2532) หรือจากผลการวิจัยในต่างประเทศพบว่า เด็กวัยรุ่นผู้ดูโฆษณาที่ชวนให้เชื่อว่าการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

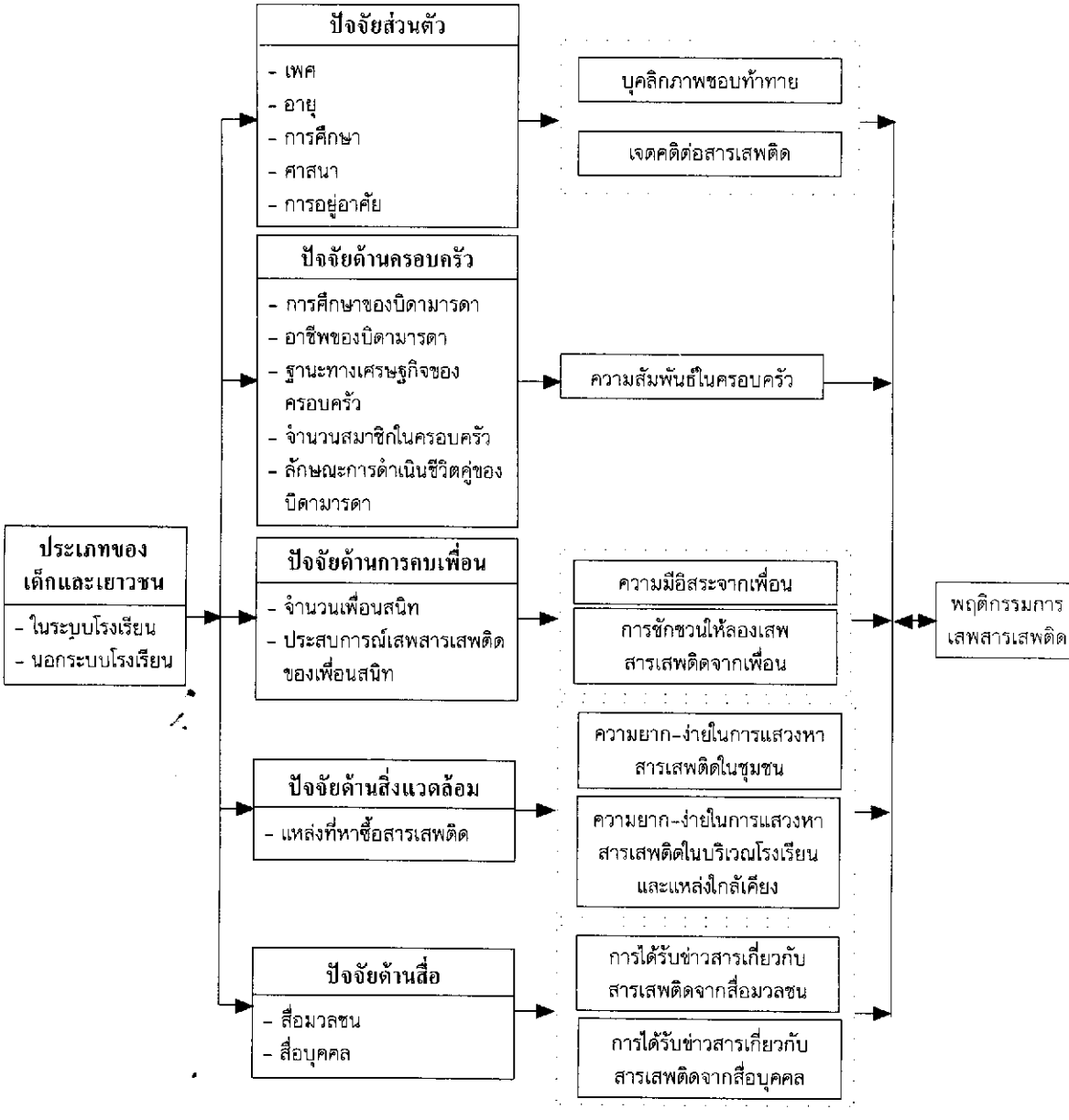

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

ดื่มสุราเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป มีผลต่อการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อสุรา และการดื่มสุรา (Atkin, 1990) จากผลการวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นว่าบุคคลที่มีความรู้สึกหรือท่าทีที่ดีต่อสิ่งใดก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมไปในแนวนั้น

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว สามารถอธิบายพอสังเขปได้ว่าการที่เด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมเสพสารเสพติดหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัจจัยหลายประการ ผลจากการศึกษาทฤษฎีและผลการวิจัยเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของสารเสพติดที่ผ่านมาสามารถนำมาสรุปเชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการเสพสารเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยส่วนตัวของเด็กและเยาวชน ปัจจัยด้านการคบเพื่อน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านสื่อ ในแต่ละปัจจัยยังสามารถแบ่งเป็นตัวแปรย่อยอีกจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้วิจัยที่จะนำมาศึกษาและขึ้นอยู่กับผลการวิจัยที่ผ่านมาได้ข้อสรุปเป็นประการใด สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ สนใจศึกษาตัวแปรย่อยในแต่ละปัจจัยทั้งที่เป็นตัวแปรที่มีลักษณะจำแนกประเภท เช่น เพศ ศาสนา การอยู่อาศัย ประเภทของเด็กและเยาวชนในระบบหรือนอกระบบโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังสนใจศึกษาตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้โดยอาศัยกรอบทฤษฎีหรือแนวคิด (concept) ที่มีผู้ศึกษามาในอดีต เช่น บุคลิกภาพชอบท้าทาย เจตคติต่อสารเสพติด หรือความมีอิสระจากเพื่อน เป็นต้น โดยที่ผู้วิจัยในครั้งนี้มีสมมุติฐานว่าตัวแปรที่นำมาศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ประสบการณ์การเสพสารเสพติดมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังของเด็กและเยาวชน

2. เด็กและเยาวชน ที่มีประสบการณ์การเสพสารเสพติดต่างกันจะมีบุคลิกภาพชอบท้าทาย เจตคติต่อสารเสพติด ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความอิสระจากเพื่อน การชักชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน ความยาก-ง่ายในการแสวงหาสารเสพติดในชุมชน ความยาก-ง่ายในการแสวงหาสารเสพติดในบริเวณโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล แตกต่างกัน

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพสารเสพติดที่นำมาศึกษา สามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน เด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยทำการสุ่มตัวอย่างมาศึกษาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น จำนวน 1,488 คน เป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน จำนวน 965 คน และเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน จำนวน 523 คน กลุ่มตัวอย่างบุคลากร จำนวน 240 คน โดยเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ด้านการป้องกัน จำนวน 130 คน ด้านการรักษาพยาบาล จำนวน 57 คน และด้านการปราบปราม จำนวน 53 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มได้มาจากจังหวัด สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูล

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ตามประเภทของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเด็กและเยาวชน และเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละฉบับดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นแบบสอบถามซึ่งมีทั้งหมด 5 ตอน ได้แก่ ข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ข้อมูลเกี่ยวกับการคบเพื่อน ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคล

2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สาเหตุและวิธีการแพร่ระบาดของสารเสพติด ตลอดจนการป้องกัน และวิธีการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเด็กและเยาวชน ได้พิจารณาปรับปรุงมาจากรายงานการวิจัยหลายเรื่อง เช่น จากศึกษาของ ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) โสภา ชูพิกุลชัย ชปีลมันน์ (2533) ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) และวันชัย ธรรมสัจการ และคณะ (2541) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างแบบวัดความสัมพันธ์ในครอบครัว แบบวัดมีความอิสระจากเพื่อน แบบวัดบุคลิกภาพชอบท้าทาย (sensational seeking) และแบบวัดเจตคติต่อสารเสพติด แต่ละแบบวัดหาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีการหาความสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item-total correlation) ได้ค่าอยู่ระหว่าง .2985 ถึง .7380 และมีค่าความเชื่อมั่นที่วัดโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α-Coefficients) ของ Cronbach (1970, 161) เป็น .8129, .7122, .8063, และ .7754 ตามลำดับ ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัยของวันชัย ธรรมสัจการ และคณะ (2541) โสภา ชูพิกุลชัย ชปีลมันน์ และคณะ (2533) และงานของผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) มีทั้งหมด 5 ข้อ แบ่งเป็นคำถามที่ให้เปรียบเทียบความรุนแรงในการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา ในปัจจุบัน และในอีก 10 ปีข้างหน้า จำนวน 2 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับสาเหตุที่สำคัญของการแพร่ระบาด วิธีการแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึงวิธีการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดจำนวน 3 ข้อ

4. การรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลตามที่ได้ประสานงานไว้แล้ว สำหรับการเก็บข้อมูลจากกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องนั้น ส่วนหนึ่งจะได้จากการสัมภาษณ์โดยคณะผู้วิจัย อีกส่วนหนึ่งจะได้รับจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของบุคลากร และส่งกลับไปยังคณะผู้วิจัย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มบุคลากรไม่มีอุปสรรคในด้านการอ่านและการเขียนแต่ประการใด ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม-ตุลาคม 2541

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในและนอกระบบโรงเรียน โดยเน้นการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การรักษา และการปราบปรามการแพร่ระบาดของสารเสพติด ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยอาศัยแนวทางการวิเคราะห์จากทฤษฎีฐานราก (grounded theory) (นภาภรณ์ หะวานนท์, 2542, 5)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงความสัมพันธ์ (relational analysis) ระหว่างภูมิหลังกับประสบการณ์เกี่ยวกับสารเสพติดของเด็กและเยาวชน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับตัวแปรภูมิหลังส่วนตัวบางประการของเด็กและเยาวชน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะการพักอาศัยของเด็กและเยาวชน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เสพสารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (χ^2 = 322.405, 31.369, 64.415 และ 16.551 ตามลำดับ) ส่วนการนับถือศาสนา พบว่า มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และช่วงเวลาของการเกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (χ^2 = 14.132, 16.884 และ 8.285 ตามลำดับ) ส่วน

การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา ความพอเพียงของรายได้ ฐานะของครอบครัวเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกที่กำลังเรียน จำนวนสมาชิกที่ยังไม่ได้ทำงาน ลักษณะการดำเนินชีวิตคู่ของบิดามารดา การทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา และช่วงอายุของเด็กและเยาวชนที่เกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว พบว่ามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเคยเห็นเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ดื่มสุรา/เบียร์ สูบกัญชา/ใบกระท่อม สูดดมสารระเหย/กาว กินยาม้า สูบฝิ่น สูบเฮโรอีน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (χ^2 = 296.832, 181.767, 92.340, 40.365, 18.079, 7.875 และ 19.743) ส่วนจำนวนเพื่อนสนิท และการเคยเห็นเพื่อนสนิทเสพสารเสพติดชนิดอื่นๆ พบว่า มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแง่ของประสบการณ์การเคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับจำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นเสพสารเสพติด พบว่า จำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (χ^2 = 19.607) ในขณะที่จำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นดื่มสุรา/เบียร์ สูบกัญชา/ใบกระท่อม สูดดมสารระเหย/กาว กินยาม้า และสูบเฮโรอีน พบว่ามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นสูบฝิ่น และจำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นเสพสารเสพติดชนิดอื่นๆ ไม่สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ เนื่องจากมีจำนวนคนน้อยเกินไป

แหล่งที่หาซื้อสารเสพติดและประเภทของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ (comparative analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้ จะเป็นการเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่สนใจศึกษาระหว่างเด็กและเยาวชนจากในและนอกระบบโรงเรียน ระหว่างผู้นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม และระหว่างพฤติกรรมการเคยและไม่เคยทดลองเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน

1. การเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่สนใจศึกษาระหว่างเด็กและเยาวชนจากในและนอกระบบโรงเรียน

ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนในและนอกระบบโรงเรียน มีบุคลิกภาพชอบท้าทาย มีความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความเป็นอิสระจากเพื่อน รับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 4.028, 2.742, -2.827, 3.190, และ 3.168 ตามลำดับ) ส่วนเจตคติต่อสารเสพติด การชักชวนให้ทดลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่สนใจศึกษาระหว่างเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม

ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม มีเจตคติต่อสารเสพติด มีความเป็นอิสระจากเพื่อน รับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ จากบริเวณโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน การได้รับจากสื่อบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = - 2.587, 2.977, 3.487, 5.115, 2.499 และ 2.372 ตามลำดับ) ส่วนบุคลิกภาพชอบท้าทาย ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการชักชวนให้ทดลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่สนใจศึกษาระหว่างเด็กและเยาวชนที่เคยและไม่เคยทดลองเสพสารเสพติด

ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่เคยและไม่เคยทดลองเสพสารเสพติดมีบุคลิกภาพชอบท้าทาย มีเจตคติต่อสารเสพติด มีความสัมพันธ์ในครอบครัว การชักชวนให้ทดลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน รับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ และจากบริเวณโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 15.171, 10.809, 6.245, 18.329, 6.669 และ 4.866 ตามลำดับ) ส่วนความมีอิสระจากเพื่อน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน และการได้รับจากสื่อบุคคล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) ระหว่างพฤติกรรมการเสพสารเสพติด กับตัวแปรส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ในครอบครัว การคบเพื่อน สิ่งแวดล้อม และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติด

การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัวพร้อมกัน และต้องการศึกษาความสามารถในการอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนจากตัวแปรหลายตัว ได้แก่ บุคลิกภาพชอบท้าทาย (X_1) เจตคติต่อสารเสพติด (X_2) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (X_3) ความมีอิสระจากเพื่อน (X_4) การชักชวนให้ทดลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน (X_5) การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ (X_6) การรับรู้ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดจากบริเวณโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง (X_7) การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน (X_8) และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล (X_9)

1. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุระหว่างพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนกับปัจจัยเกี่ยวข้องในกลุ่มรวม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficients) ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน (Y) โดยวิธีการวิเคราะห์แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise)

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig.	R^2 change
X_5	.633	.047	.477	13.493	.000	.355
X_1	.217	.041	.189	5.278	.000	.041
X_2	.082	.019	.148	4.387	.000	.019
ค่าคงที่	-.437	.069	-	-6.303	.000	

$F_{3, 583}$ = 138.160, R = .645, R^2 = .416, R^2_{adj} = .413, Std Error = .311

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน ตามลำดับขั้น และตามความสามารถในการอธิบาย ได้แก่ การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน (X_5) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ร้อยละ 35.5 (R^2 change = .355) บุคลิกภาพชอบท้าทาย (X_1) ซึ่งสามารถอธิบายได้ร้อยละ 4.1 (R^2 change = .041) และเจตคติต่อสารเสพติด (X_2) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 1.9 (R^2 change = .019) ส่วนปัจจัยอื่นไม่สามารถเข้าไปอธิบายพฤติกรรมการสารเสพติดของเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่ถูกเลือกเข้าไปอธิบาย

กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่สนใจศึกษาทั้งหมด มีเพียงสามปัจจัยที่ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุ (R = .645) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าปัจจัยทั้งสามสามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนได้ร้อยละ 41.6 (R^2 = .416)

2. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุระหว่างพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของกลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน ตามลำดับขั้นและตามความสามารถในการอธิบาย ได้แก่ การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน (X_5) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ร้อยละ 32.9 (R^2 change = .329) เจตคติต่อสารเสพติด (X_2) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 4.0 (R^2 change = .040) และบุคลิกภาพชอบท้าทาย (X_1) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 2.3 (R^2 change = .023) ส่วนปัจจัยอื่นที่สนใจศึกษาไม่สามารถเข้าไปอธิบายพฤติกรรมการสารเสพติดของเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่ถูกเลือกเข้าไปอธิบาย

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficients) ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของกลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน (Y) โดยวิธีการวิเคราะห์แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise)

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig.	R^2 change
X_5	.611	.050	.446	12.158	.000	.329
X_2	.099	.021	.166	4.735	.000	.040
X_1	.206	.044	.176	4.683	.000	.023
ค่าคงที่	-.454	.074	-	-6.137	.000	

$F_{3, 583}$ = 125.338, R = .626, R^2 = .392, R^2_{adj} = .389, Std Error = .342

กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่สนใจศึกษาทั้งหมด มีเพียงสามปัจจัยที่ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุ (R = .626) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าปัจจัยทั้งสามสามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนได้ร้อยละ 39.2 (R^2 = .392)

3. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุระหว่างพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน ตามลำดับขั้นและตามความสามารถในการอธิบาย ได้แก่ การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน (X_5) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ร้อยละ 43.3 (R^2 change = .433) บุคลิกชอบท้าทาย (X_1) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 5.2 (R^2 change = .052) และเจตคติต่อสารเสพติด (X_2) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 1.1 (R^2 change = .011) ส่วนปัจจัยอื่นที่สนใจศึกษาไม่สามารถเข้าไปอธิบายพฤติกรรมการสารเสพติดของเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงไม่ถูกเลือกเข้าไปอธิบาย

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficients) ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน (Y) โดยวิธีการวิเคราะห์แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise)

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig.	R^2 change
X_5	.681	.051	.557	13.347	.000	.433
X_1	.249	.046	.224	5.371	.000	.052
X_2	.051	.019	.109	2.710	.000	.011
ค่าคงที่	-.422	.078		-5.386	.000	

$F_{3, 336} = 110.314$, $R = .704$, $R^2 = .496$, $R^2_{adj} = .492$, Std Error = .243

กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่สนใจศึกษาทั้งหมด มีเพียงสามปัจจัยที่ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุ (R = .704) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าปัจจัยทั้งสามสามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียนได้ร้อยละ 49.6 (R^2 = .496)

4. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุระหว่างพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุธ ดังแสดงในตารางที่ 4

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ปัจจัยที่ถูกเลือกเข้าอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ ตามลำดับขั้น และตามความสามารถในการอธิบาย ได้แก่ การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน (X_5) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ร้อยละ 43.0 (R^2 change = .430) และบุคลิกภาพชอบท้าทาย (X_1) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 3.5 (R^2 change = .035) ส่วนปัจจัยอื่นที่สนใจศึกษาไม่สามารถเข้าไปอธิบายพฤติกรรมการสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงไม่ถูกเลือกเข้าไปอธิบาย

กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่สนใจศึกษาทั้งหมดมีเพียงสองปัจจัยที่ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุ (R

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficients) ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ (Y) โดยวิธีการวิเคราะห์แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise)

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig.	R^2 change
X_5	.728	.064	.557	11.312	.000	.430
X_1	.222	.052	.211	4.283	.000	.035
ค่าคงที่	-.305	.085		-3.581	.000	

$F_{2, 281} = 121.874$, $R = .682$, $R^2 = .465$, $R^2_{adj} = .461$, Std Error = .295

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficients) ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม (Y) โดยวิธีการวิเคราะห์แบบเป็นขั้นตอน (Stepwise)

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig.	R^2 change
X_5	.493	.067	.381	7.392	.000	.292
X_2	.119	.025	.233	4.829	.000	.068
X_1	.221	.060	.186	3.658	.000	.032
X_6	.067	.033	.098	2.033	.043	.009
ค่าคงที่	-.638	.115		-5.553	.000	

$F_{4, 290}$ = 48.424, R = .633, R^2 = .400, R^2_{adj} = .392, Std Error = .304

= .682) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าปัจจัยทั้งสองสามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธได้ร้อยละ 46.5 (R^2 = .465)

5. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุระหว่างพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ดังแสดงในตารางที่ 5

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับศาสนาอิสลามตามลำดับขั้น และตามความสามารถในการอธิบาย ได้แก่ การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน (X_5) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ร้อยละ 29.2 (R^2 change = .292) เจตคติต่อสารเสพติด (X_2) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 6.8 (R^2 change = .068) บุคลิกภาพชอบท้าทาย (X_1) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 3.2 (R^2 change = .032) และความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดในชุมชนที่อาศัยอยู่ (X_6) สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้ร้อยละ 0.9 (R^2 change = .009) ส่วนปัจจัยอื่นที่สนใจศึกษาไม่สามารถเข้าไปอธิบายพฤติกรรมการสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงไม่ถูกเลือกเข้าไปอธิบาย

กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่สนใจศึกษาทั้งหมด มีเพียงสี่ปัจจัยที่ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุ (R = .633) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าปัจจัยทั้งสี่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามได้ร้อยละ 40.0 (R^2 = .400)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของสารเสพติด

1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต

เมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์การแพร่ระบาดไม่รุนแรงเช่นในปัจจุบันทั้งนี้เนื่องจากสถาบันครอบครัวยังเข้มแข็ง บุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างอบอุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวลาให้แก่บุตรหลาน ครูอาจารย์มีความใกล้ชิดเด็ก เศรษฐกิจยังไม่รัดตัว ค่านิยม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังไม่รุนแรง เทคโนโลยีการสื่อสาร นวัตกรรมการผลิตตัวยา และการสื่อสารโฆษณาไม่เจริญเช่นในปัจจุบัน และที่สำคัญบุคคลยังให้ความสำคัญในระบบศีลธรรม จริยธรรมมากกว่าในปัจจุบัน จึงทำให้การแพร่ระบาดของสารเสพติดไม่รุนแรงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับในปัจจุบัน สำหรับในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า คาดการณ์ว่าการแพร่ระบาดของสารเสพติดจะรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากการดำเนินชีวิตจะเคร่งเครียดมากขึ้น อันเนื่องมาจากการแข่งขันใน

ทุกระบบจะรุนแรงขึ้น พ่อแม่ผู้ปกครองจะมีเวลาให้บุตรหลานน้อยลง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตสารเสพติดจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น รูปแบบของตัวยาจะเปลี่ยนแปลงไป กลยุทธ์ทางการค้าจะซับซ้อน และมีประสิทธิภาพสูง ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของผู้ค้าสารเสพติด

2. สาเหตุการแพร่ระบาดของสารเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน

สาเหตุของการแพร่ระบาดของสารเสพติดเป็นสาเหตุเชิงระบบที่มีความสลับซับซ้อนเชื่อมโยงมาจากทุกระบบ ไม่ใช่เพียงแต่เด็กอยากลอง หรือเพื่อนชักชวนเท่านั้น เมื่อพิจารณาในระดับกว้างจะพบว่า เริ่มจากกลไกทางเศรษฐกิจและการทำมาหากินที่สร้างความเอารัดเอาเปรียบ และความไม่เป็นธรรมในรายได้ของกลุ่มบุคคล วิกฤตการณ์ทางความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ศีลธรรม และจิตวิญญาณของสังคมที่เสื่อมโทรมลงไป กลไกของสังคมและภาวะวิกฤติของการใช้อำนาจรัฐที่ขาดประสิทธิ-ภาพ กลไกทางการค้า และสื่อโฆษณาที่โหมกระพืออย่างบ้าคลั่ง เมื่อพิจารณาสาเหตุในระดับใกล้ตัวบุคคลลงมาได้แก่ ครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดความรัก ความอบอุ่น สภาพแวดล้อมและชุมชนที่อาศัยอยู่เสี่ยงต่อการติดสารเสพติด รวมถึงระบบการศึกษาและโรงเรียนที่เน้นแต่วิชาการ และการสอบแข่งขันโดยขาดการเรียนรู้ทักษะการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีสาเหตุในระดับบุคคล ได้แก่ บุคลิกภาพส่วนตัว ความบกพร่องทางร่างกาย การขาดทักษะในการจัดการกับชีวิตของตน การคบเพื่อนที่ติดสารเสพติด รวมถึงการออกฤทธิ์ของตัวสารเสพติดที่ก่อให้เกิดการติดใจอยากลองอีก

3. วิธีการแพร่ระบาดของสารเสพติด

ในปัจจุบันมีหลายวิธี นับตั้งแต่การใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการจำหน่าย การใช้เพื่อนเป็นสื่อไปถึงเพื่อน การใช้อำนาจบีบบังคับจากผู้มีอำนาจเหนือกว่า เช่น รุ่นพี่ ครู การใช้วิธีการจัดงานปาร์ตี้สังสรรค์แล้วจำหน่ายยา การใช้กลยุทธ์ทางการค้า การผลิตที่แฝงมากับอาหารและเครื่องใช้ รวมถึงการใช้อำนาจรัฐเป็นเครื่องมือโดยการอ้างความชอบธรรมในการเสียภาษีให้รัฐทำการผลิตสิ่งเสพติด ไม่ว่าจะเป็นบุหรี่ สุรา เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ และสารเสพติดอื่นๆ ออกมาจำหน่าย

4. วิธีการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน

วิธีป้องกันมีหลายวิธี เริ่มจากการป้องกันในระดับบุคคลโดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ทำเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็น การใช้กลไกของสถาบันครอบครัว โดยการสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและความอบอุ่นทางใจ การใช้กลไกของสถาบันทางศาสนา การประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาที่ห้ามการกระทำที่เป็นอบายมุขมารณรงค์ในการดำเนินชีวิต การใช้ระบบการศึกษา กิจกรรมกีฬา และนันทนาการ ครูควรให้ความสนใจต่อจิตใจความรู้สึกของเด็กมากขึ้น การใช้กลไกของชุมชนและประชาสังคมโดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน การใช้กลไกของสื่ออย่างสร้างสรรค์ การใช้กลไกทางเศรษฐกิจ ปรับโครงสร้างอาชีพ และรายได้ที่เป็นธรรม การใช้กลไกอำนาจรัฐ เช่น การมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม หรือการเอื้ออำนวยให้เกิดกลุ่มหรือองค์กรต่อต้านสารเสพติด

5. วิธีการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน

วิธีการแก้ไขอาจจะพิจารณาได้ในสองระดับ คือ ระดับแรกเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะตัวของผู้ติดสารเสพติด และระดับที่สองเป็นการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องจากการที่มีเด็กและเยาวชนติดสารเสพติด อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาให้ได้ผลไม่ว่าจะเป็นปัญหาเฉพาะตัวหรือปัญหาต่อเนื่องจะต้องดำเนินการด้วยวิธี 4 ประสาน ได้แก่ การประสานนโยบาย หน่วยงานทุกระดับนับตั้งแต่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีนโยบายที่สอดประสาน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประสานแผน โดยที่แผนการดำเนินการทั้งภาครัฐและเอกชนก็จะต้องสอดคล้องและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน การประสานการปฏิบัติ เริ่มจากการป้องกัน การปราบ-ปราม และการบำบัดรักษา รวมถึงการฟื้นฟูเพื่อปรับสภาพการดำเนินชีวิตหลังการบำบัด ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้ติดสารเสพติดที่ได้รับการบำบัดแล้วกลับมาเสพอีก สุดท้ายได้แก่ การประสานการประเมิน กระบวนการประเมินผลถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้ทุกหน่วยงานรู้ว่าสิ่งที่ดำเนินการไปแล้วนั้นได้ผลเป็นประการใด ควรปรับปรุง

แก้ไขในส่วนใด ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานครั้งต่อไปสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับภูมิหลังของเด็กและเยาวชน

จากผลการวิจัยที่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับภูมิหลังส่วนตัวบางประการของเด็กและเยาวชน ได้แก่ ภูมิหลังด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะการพักอาศัย โดยมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีประสบการณ์เคยเสพสารเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุมาก มีระดับการศึกษา ปวช. ปวส./อนุปริญญา และพักอาศัยกับญาติหรือเพื่อน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา (สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย, 2523; สมนึก รอดประเสริฐ และคณะ, 2525) ที่พบว่าผู้เสพสารเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนเด็กและวัยรุ่นที่อายุมากมีโอกาสที่จะเคยเสพมากกว่า ซึ่งก็เป็นธรรมดาที่คนอายุมากย่อมมีโอกาสที่จะผ่านประสบการณ์ต่างๆ มามากกว่าคนอายุน้อย ส่วนเด็กและวัยรุ่นที่กำลังศึกษาระดับ ปวช. ปวส./อนุปริญญา มีแนวโน้มที่จะเคยเสพมากกว่านั้น ก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ (2541) ที่พบว่าผู้ที่ติดสารเสพติดและเข้ารักษาที่ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้ เป็นผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปวช. ปวส. ถึงร้อยละ 53.4 ส่วนโอกาสของเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยกับเพื่อนหรือญาติ จะเคยลองเสพสารเสพติดสูงก็เป็นไปได้ ทั้งนี้การอยู่กับญาติหรือเพื่อนจะค่อนข้างอิสระห่างไกลจากการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง สอดคล้องกับการศึกษาของ กุหลาบ รัตนสัจธรรม และคณะ (2541) ที่พบว่า นักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพัก หรืออาศัยอยู่บ้านเพื่อน จะมีโอกาสได้เสพสารเสพติดมากกว่าผู้ที่อยู่กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า การนับถือศาสนาพุทธ หรือศาสนาอิสลามของเด็กและเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับการเคย และไม่เคยเสพสารเสพติด ช่วยให้นักวิชาการหรือบุคคลบางกลุ่มที่อาจจะเคยเชื่อว่าเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีแนวโน้มที่จะเสพสารเสพติดมาก ได้กลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

จากผลการวิจัยที่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กและเยาวชน ได้แก่ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และช่วงเวลาที่เกิดปัญหาในครอบครัว โดยมีแนวโน้มว่าเด็กและเยาวชนที่เคยลองเสพสารเสพติด บิดาหรือมารดาจะมีอาชีพลูกจ้างในหน่วยงานค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของกรมพลศึกษา (2536) ที่ศึกษากับเด็กนักเรียนที่มีประสบการณ์การใช้เสพสารเสพติดทั่วประเทศจำนวน 1,102 คน พบว่า บิดาของนักเรียนกว่า 1 ใน 4 ประกอบอาชีพรับราชการ มารดากว่า 1 ใน 3 ประกอบอาชีพค้าขาย สะท้อนให้เห็นว่าอาจจะเนื่องจากบุคคลอาชีพเหล่านี้มีเวลาพูดคุยและให้ความอบอุ่นกับลูกน้อยลง ส่วนช่วงเวลาที่เกิดปัญหาในครอบครัวมีแนวโน้มว่าจะเกิดในช่วงที่เด็กและเยาวชนเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าครอบครัวโดยทั่วไปก็มีปัญหาทะเลาะกันบ้างเป็นธรรมดา แต่เด็กและเยาวชนจะรู้สึกว่าเป็นปัญหาในช่วงที่อยู่ชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้อาจจะเป็นช่วงเด็กที่มีความอ่อนไหวต่อปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าช่วงวัยอื่น

จากผลการวิจัยที่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับการคบเพื่อนสนิทของเด็กและเยาวชน ได้แก่ การเคยเห็นเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ดื่มสุรา/เบียร์ สูบกัญชา/ใบกระท่อม สูดดมสารระเหย/กาว กินยาบ้า สูบเฮโรอีน นอกจากจะมีความสัมพันธ์กับการเคยเห็นเพื่อนสนิทเสพสารเสพติดแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับจำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นเสพด้วย ได้แก่ จำนวนเพื่อนสนิทที่เคยเห็นสูบบุหรี่ โดยพบว่าเด็กและเยาวชนที่เคยลองเสพสารเสพติดส่วนใหญ่จะเคยเห็นเพื่อนเสพสารเสพติดด้วย นอกจากนี้ยิ่งเด็กและเยาวชนเคยเห็นเพื่อนสูบบุหรี่หลายคนเท่าใดก็มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ที่เคยลองสูบมากขึ้นเท่านั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ผ่านมาที่พบว่าการคบเพื่อนที่เสพสารเสพติด เป็นปัจจัยสำคัญในอันดับต้นๆ ของการมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติด

ของเด็กและเยาวชน และยังพบว่ายิ่งมีเพื่อนที่ใช้สารเสพติดหลายคนเท่าใดก็ยิ่งเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมเสพสารเสพติดมากขึ้น (ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2540; จรัส สุวรรณเวลา และคณะ, 2523)

จากผลการวิจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเคยและไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับแหล่งหาซื้อสารเสพติดตามการรับรู้ของเด็กและเยาวชน สะท้อนให้เห็นว่า การที่เด็กและเยาวชนจะมีโอกาสได้ลองหรือไม่ได้ลองเสพนั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความยากง่ายในการแสวงหา ทั้งนี้อาจจะเป็นไปได้ว่าที่ไหนๆ ก็หาเสพได้ง่าย อยู่ที่ว่าจะเสพหรือไม่ เช่น บุหรี่ สุรา เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ โดยทั่วไปใครก็ซื้อได้ไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กหรือผู้ใหญ่

จากผลการวิจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเคย และไม่เคยลองเสพสารเสพติดกับประเภทของเด็กและเยาวชน ได้แก่ เยาวชนในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน สะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันโอกาสที่เด็กจะได้ลองเสพสารเสพติดทำได้ง่ายพอกัน ไม่ว่าจะกำลังเรียนในโรงเรียน หรือออกจากโรงเรียนไปแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้บุคคลบางกลุ่มที่เชื่อว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนหรือกำลังเรียนอยู่มีโอกาสจะได้ลองเสพสารเสพติดน้อยกว่าเด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ต้องทบทวนหรือพิจารณาโดยรอบคอบอีกครั้งหนึ่ง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน

1. การเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดระหว่างเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบ และนอกระบบโรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรส่วนบุคคล พบว่า เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน มีบุคลิกภาพชอบท้าทายสูงกว่า ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนโดยเฉลี่ยมีอายุน้อยกว่า โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 16-17 ปี ในขณะที่เด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียนมีอายุเฉลี่ยประมาณ 19 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศที่พบว่า เด็กวัยรุ่นจะมีบุคลิกภาพชอบท้าทายสูง และสูงที่สุด เมื่ออายุ 16 ปี โดยจะลดลงเรื่อยๆ เมื่ออายุมากขึ้น (Arnett, 1992, 344; Heino, et al.,1996, 72 อ้างถึงใน ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2540) สำหรับเจตคติต่อสารเสพติดพบว่าไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนในระบบหรือนอกระบบโรงเรียนจะมีท่าทีความรู้สึกต่อสารเสพติดคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากในปัจจุบัน บุหรี่ สุรา และเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เป็นที่รู้จักของเด็กและเยาวชนทุกคน อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสื่อสารมวลชน และการโฆษณาได้แทรกซึมไปทุกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นชนบทหรือในเมือง

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านครอบครัว พบว่า เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในครอบครัวดีกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจำนวนสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนมีจำนวนน้อยกว่า ในขณะเดียวกันก็มีสัดส่วนของการอยู่ร่วมกันทั้งบิดามารดาสูงกว่า จึงทำให้โอกาสที่จะมีความใกล้ชิดสนิทสนม และมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวดีกว่า

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านการคบเพื่อน พบว่า เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนมีความเป็นอิสระจากเพื่อนน้อยกว่าเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากมีอายุน้อยกว่า และมีจำนวนเพื่อนโดยเฉลี่ยมากกว่า ความคิดเห็นจึงอาจจะยังไม่เป็นตัวของตัวเองมากนัก สำหรับการชักชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อนพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียนก็มีโอกาสถูกชวนให้เสพสารเสพติดพอๆ กัน

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนรับรู้ว่าสามารถหาซื้อสารเสพติดจากชุมชนที่อาศัยอยู่ได้ง่ายกว่า อาจเป็นไปได้ว่า เครือข่ายในการคบเพื่อนของเด็กในระบบโรงเรียนยังแน่นเฟ้นกว่า เพราะส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียน การหาซื้อสารเสพติดประเภทบุหรี่ สุรา อาจจะหาได้ง่ายพอกัน แต่การหาซื้อสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย เช่น กัญชา ยาม้า เฮโรอีน จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายการคบเพื่อนค่อนข้างมาก

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านสื่อ พบว่า การได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนระหว่างเด็กและเยาวชนในและนอกระบบโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันก้าวหน้า และแพร่หลายไปทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นเด็กกลุ่มใดก็ได้รับข่าวสารพอกัน ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล พบว่าเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนได้รับมากกว่า ทั้งนี้จากข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้พบว่า สื่อบุคคลที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสารเสพติดตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ครู-อาจารย์ และบิดา-มารดา ดังนั้นการที่เด็กและเยาวชนยังอยู่ในระบบโรงเรียนย่อมมีโอกาสได้รับจากครู-อาจารย์มากกว่า

2. การเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดระหว่างเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรส่วนบุคคล พบว่า เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอิสลามจะมีบุคลิกภาพชอบท้าทายไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นธรรมชาติของวัยรุ่นไม่ว่าเชื้อชาติ ศาสนาใด ก็จะมีธรรมชาติและพัฒนาการที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของการอยากรู้อยากเห็น อยากลอง ส่วนเจตคติต่อสารเสพติด พบว่า เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีเจตคติต่อสารเสพติดในทางบวกมากกว่า ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่า เด็กและเยาวชนมีความคุ้นเคยกับบุหรี่มากที่สุด ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ของการมีบิดา-มารดา พี่น้อง ญาติ หรือเพื่อนสูบบุหรี่ หรือในแง่ของการเคยลองเสพสารเสพติดของตัวเด็กและเยาวชนเอง ซึ่งมีผู้เคยลองเสพจำนวนร้อยละ 47.2 ของกลุ่มที่นำมาศึกษาทั้งหมด ในจำนวนนี้ร้อยละ 84.8 เคยลองสูบบุหรี่เป็นครั้งแรก และร้อยละ 10 เคยลองดื่มสุรา/เบียร์เป็นครั้งแรก จะเห็นได้ว่ามีสัดส่วนที่ต่างกันมาก ผลการค้นพบครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของประจัน มณีนิล (2529) ที่พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนหนึ่งเชื่อว่าการเสพสารเสพติดไม่ผิดตามหลักศาสนา ซึ่งห้ามเฉพาะการดื่มสุรา ดังนั้นการคุ้นเคยกับบุหรี่ ประกอบกับความเชื่อทางศาสนาบางประการจึงทำให้มีเจตคติต่อสารเสพติดในทางบวกมากกว่าเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านครอบครัว พบว่า เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอิสลามมีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่แตกต่างกัน หรือพอๆ กัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ความผูกพันในครอบครัว ความกลมเกลียวในครอบครัว ความรัก การสนับสนุนจากครอบครัว การควบคุมจากครอบครัว และความภาคภูมิใจในตนเองด้านครอบครัว แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมของสังคมในเอเชียหรือซีกโลกตะวันออกนั้น โดยเฉพาะสังคมไทย แม้จะนับถือศาสนาต่างกัน แต่วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานในครอบครัวตลอดจนท่าทีการแสดงออกของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อบุตรหลานไม่แตกต่างกันมากนัก

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านการคบเพื่อน พบว่า เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธ มีความเป็นอิสระจากเพื่อนสูงกว่า ทั้งนี้อาจจะเป็นผลจากอิทธิพลของปรัชญาพุทธที่เน้นความสันโดษ รักความเป็นอิสระที่ส่งผ่านมาทางการอบรมเลี้ยงดูสู่ตัวเด็กและเยาวชน อีกประการหนึ่งหลักคำสอนของศาสนาอิสลามกับวิถีชีวิตของผู้นับถือศาสนาอิสลามคือสิ่งเดียวกัน ความกลมเกลียวของผู้เป็นชาวมุสลิมด้วยกันค่อนข้างเข้มข้นและแสดงออกให้เห็นค่อนข้างเด่นชัด การทำกิจกรรมร่วมกันตามคำสอนของศาสนา เช่น การละหมาดวันละ 5 ครั้ง การไปทำพิธีร่วมกันที่มัสยิดของศาสนิกทั้งเด็กและผู้ใหญ่ถือเป็นหน้าที่สำคัญ ด้วยวิถีชีวิตดังกล่าวจึงอาจทำให้เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความผูกพันกลมเกลียวกับกลุ่มเพื่อนค่อนข้างสูง กล่าวคืออาจแสดงออกมาในลักษณะการได้รับอิทธิพลจากเพื่อนค่อนข้างมากในการคิดหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนการถูกชักชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อนพบว่า ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธหรืออิสลามก็มีโอกาสถูกเพื่อนชวนให้เสพสารเสพติดพอๆ กัน

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธรับรู้ว่าสามารถหาซื้อได้ง่ายกว่าทั้งสองแหล่ง ผลการค้นพบครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าแม้สารเสพติดที่สำคัญ เช่น บุหรี่ สุรา จะแพร่กระจายทั่วทุกพื้นที่ด้วยกลวิธีทางการค้า การโฆษณาดูเหมือนว่าคนทุกหมู่เหล่า ทุกแห่งหนใน

ประเทศไทยจะสามารถหามาตอบสนองได้ตามต้องการ แต่สิ่งหนึ่งที่ช่วยยับยั้ง หรือช่วยให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถแสวงหาสารเสพติดเหล่านั้นมาตอบสนองความต้องการได้ง่ายนักคือ หลักศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักศาสนาอิสลามที่มีความเข้มงวดค่อนข้างมากในเรื่องการดื่มสุรา จะเห็นได้ว่าในชุมชนของผู้นับถือศาสนาอิสลามนั้นโดยทั่วไปจะไม่สามารถหาซื้อสุรามาดื่มได้

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านสื่อ พบว่าเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาพุทธจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากทั้งสองแหล่งมากกว่าเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งสื่อมวลชนในที่นี้ประกอบด้วยโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วารสาร/นิตยสาร รวมถึงโปสเตอร์โฆษณารูปแบบต่างๆ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสื่อที่มีอิทธิพลที่สุดในเรื่องนี้คือโทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ เป็นต้น ประเด็นเรื่องสื่อมวลชนจะเข้าไปถึงคนทุกกลุ่มหรือไม่ คงไม่เป็นที่สงสัยเพราะด้วยความเจริญทางเทคโนโลยี และกระบวนการทางการค้าที่มีการแข่งขันและแสวงหากำไรเป็นหลัก แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือ การเลือกรับสื่อของบุคคลว่า จะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาต่างกันอาจจะมีวิธีการเลือกรับสื่อต่างกัน เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามอาจจะไม่รับการสื่อสารหรือโฆษณาเกี่ยวกับสุรา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างน้อยที่สุดจะไม่เห็นโปสเตอร์โฆษณาสุราประเภทต่างๆ ในชุมชนของผู้นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น จึงทำให้พบว่าได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดน้อยกว่า สำหรับสื่อบุคคลนั้นพบว่าแหล่งที่เด็กและเยาวชนได้รับข่าวสารมากที่สุดได้แก่ ครู-อาจารย์ รองลงมา ได้แก่ จากบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง เพื่อน แพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่ พี่-น้อง และญาติตามลำดับ จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างของเด็กและเยาวชนที่นำมาศึกษาที่นับถือศาสนาพุทธส่วนใหญ่อยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งมีโอกาสได้ใกล้ชิดครู-อาจารย์มากกว่า และถ้าพิจารณาเฉพาะกลุ่มที่อยู่นอกระบบโรงเรียนจะพบว่าเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามมากกว่านับถือศาสนาพุทธถึงสองเท่า การที่เด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นกลุ่มนอกระบบโรงเรียนมาก โอกาสที่จะได้รับข่าวสารจากครู-อาจารย์ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดก็น้อยลง

3. การเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดระหว่างเด็กและเยาวชนที่มีประสบการณ์เคย และไม่เคยลองเสพสารเสพติด

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรส่วนบุคคล พบว่าเด็กและเยาวชนที่มีประสบการณ์เคยลองเสพสารเสพติดมีบุคลิกภาพชอบท้าทายสูงกว่า และมีเจตคติต่อสารเสพติดในทางบวกมากกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยลองเสพสารเสพติด ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) ที่พบว่าบุคลิกภาพชอบท้าทายเป็นตัวแปรที่สำคัญในการจำแนกเด็กที่ติดและไม่ติดสารระเหย สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อสารเสพติดและพฤติกรรมการเสพสารเสพติดนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรวรรณ สุธีรไกรลาส (2535) ที่พบว่า เด็กนักเรียนที่มีเจตคติทางลบต่อยาเสพติดจะสามารถปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้ ซึ่งพบผลในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของนีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ (2541) ที่พบว่า เจตคติในทางลบต่อสารเสพติดเป็นตัวแปรหนึ่งที่ช่วยเป็นภูมิต้านทานการมีพฤติกรรมติดสารเสพติดของนักเรียน

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านครอบครัว พบว่าเด็กและเยาวชนที่เคยลองเสพสารเสพติดมีความสัมพันธ์ในครอบครัวต่ำกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยลองเสพสารเสพติดสอดคล้องกับงานของ รักช้อน รัตน์-วิจิตต์เวช (2538) ที่พบว่า เงื่อนไขด้านครอบครัวเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนเริ่มต้นเสพเฮโรอีน และจากผลการศึกษาของนีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ (2541) ที่พบว่านักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมติดสารเสพติดมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาดีกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมติดสารเสพติด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของปรีชา วิหคโต และคณะ (2540) ที่พบว่าประสบการณ์ในการใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ หรือแอลกอฮอล์ หรือสารระเหยของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ทั่วประเทศ มีความสัมพันธ์กับความกลมเกลียวระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านการคบเพื่อน พบว่า เด็กและเยาวชนที่เคยลองและไม่เคยลองเสพสารเสพติดมีความเป็นอิสระจากเพื่อนไม่แตกต่างกัน ซึ่งการ

ที่เด็กและเยาวชนมีเพื่อนถือว่าเป็นพัฒนาการตามปกติของทุกคน สิ่งที่ควรพิจารณาคือ เพื่อนที่เด็กและเยาวชนคบหาอยู่นั้นมีพฤติกรรมอย่างไรด้วย และย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและลักษณะทางจิตใจของตัวเด็กและเยาวชนด้วย อย่างไรก็ตามพบว่าเด็กและเยาวชนที่เคยเสพสารเสพติด ถูกชักชวนให้ลองเสพสารเสพติดมากกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยเสพสารเสพติด ผลการค้นพบครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ลำพังความเป็นอิสระจากเพื่อนอาจจะยังไม่ใช่ปัจจัยบ่งชี้ที่ชัดเจนว่าจะช่วยป้องกันไม่ให้เด็กลองเสพสารเสพติด แต่ปัจจัยที่สำคัญกว่าคือ การชักชวนให้ลองเสพจากเพื่อนอยู่เสมอ กล่าวคือ แม้ว่าเด็กและเยาวชนจะมีความเป็นอิสระจากเพื่อนอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าถูกชักชวนให้ลองเสพบ่อยๆ ก็มีโอกาสที่จะเสพได้เช่นกัน และยิ่งเด็กและเยาวชนที่มีความโน้มเอียงที่จะตามเพื่อนอยู่ด้วยแล้วยิ่งเสี่ยงมากขึ้นที่จะได้ลองเสพสารเสพติดจากการที่ถูกเพื่อนชวน และเมื่อลองบ่อยเข้าก็จะกลายเป็นผู้ติดสารเสพติดไปได้ ผลการค้นพบครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ รักช้อน รัตน์วิจิตต์เวช (2538) ที่พบว่าเงื่อนไขด้านบุคคลและเพื่อนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพเฮโรอีน หรือจากการศึกษาของ ธราดล เหมพัฒน์ (2540) ที่พบว่า วัยรุ่นหญิงในจังหวัดอ่างทองติดยาเสพติดเพราะการคบเพื่อน และเพื่อนเป็นผู้ชักชวนให้เสพ

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าเด็กและเยาวชนที่เคยลองเสพสารเสพติดรับรู้ว่าสามารถหาซื้อสารเสพติดได้ง่ายกว่า ทั้งจากชุมชนที่อาศัยอยู่ และจากบริเวณโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง ผลการค้นพบครั้งนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรนภา ศุกรเวทย์ศิริ (2530) ที่พบว่าการหาฝิ่นมาเสพได้ง่ายเป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับการติดฝิ่นของชาวเขา และจากการศึกษาของ สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2530) ที่พบว่า ความสะดวกในการแสวงหาสารเสพติดทำให้คนหนุ่มสาวมีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับสารเสพติดมากยิ่งขึ้น และจากการศึกษาของ นิพนธ์ กุลนิตย์ (2537) ที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่สุดเชิงธุรกิจการค้าที่มีผลต่อการเริ่มสูบบุหรี่ของนักเรียนคือ การหาซื้อได้ง่าย หรือแม้แต่ผลการวิจัยล่าสุดของ จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส (2542) ที่พบว่า เงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อการได้ยาบ้ามาเสพของเด็กนักเรียนในโรงเรียนคือการมีแหล่งยาบ้าและหายาบ้าได้ง่าย เป็นต้น

ผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านสื่อ ประกอบด้วย การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล พบว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มที่เคยลองเสพและกลุ่มที่ไม่เคยลองเสพได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลไม่แตกต่างกัน โดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันว่าอิทธิพลของสื่อไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง ได้แก่ การเลียนแบบจากพฤติกรรมของดารา หรือบุคคลจากโทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์ ทางอ้อม ได้แก่ การสร้างค่านิยมบริโภคนิยมตามยุคสมัย การมีนิสัยใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ในที่สุดก็ต้องการได้เงินมาด้วยวิธีง่ายๆ เช่น ค้าสารเสพติด และในที่สุดตัวเองก็ติดสารเสพติดด้วย แต่ที่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่พบว่าเด็กและเยาวชนที่เคยลองเสพสารเสพติดได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดมากกว่า อาจจะเนื่องมาจากเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นไม่ได้ระบุว่า เป็นข่าวสารในทางบวกหรือทางลบเกี่ยวกับสารเสพติด เพราะข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวันอาจจะมีทั้งบวกและลบ ในกรณีที่เป็นข่าวในทางลบต่อสารเสพติด เช่น ข่าวที่บอกถึงพิษภัยของสารเสพติดที่มีต่อชีวิต อนาคตของบุคคลและครอบครัว หรืออาจจะเป็นข่าวในทางบวก เช่น การโฆษณาสุรา เบียร์ หรือเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ในโทรทัศน์ที่แอบแฝงมากับศิลปวัฒนธรรมของไทย หรืออาจจะเป็นข่าวที่ไม่แน่ว่าจะให้ผลทางบวกหรือทางลบ เช่น ข่าวการจับกุมที่ฉายภาพให้เห็นแต่เม็ดยา อาวุธ และเงินที่วางกองเต็มไปหมด โดยไม่ได้ย้ำว่า ผู้ที่ถูกจับกุมจะได้รับโทษอย่างไร หรือการกระทำดังกล่าวส่งผลเสียอย่างไร ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะระบุให้ชัดเจนว่าข่าวที่ได้รับเป็นข่าวสารทางลบหรือทางบวก ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากขึ้น

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุระหว่างพฤติกรรมการเสพสารเสพติดกับตัวแปรส่วนบุคคล ครอบครัว การคบเพื่อน สิ่งแวดล้อม และตัวแปรด้านสื่อ

ผลการวิจัยในกลุ่มรวม พบว่า จากปัจจัยหรือตัวแปรที่นำมาอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดทั้งหมด 9 ตัว ได้แก่ บุคลิกภาพชอบท้าทาย เจตคติต่อสารเสพติด ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความมีอิสระจากเพื่อน การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดในชุมชนที่อาศัยอยู่ ความยาก-ง่ายในการหาซื้อสารเสพติดในโรงเรียนและแหล่งใกล้เคียง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อมวลชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดจากสื่อบุคคล พบว่ามีปัจจัยที่สามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3 ปัจจัย ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน บุคลิกภาพชอบท้าทาย และเจตคติต่อสารเสพติด โดยจะพบว่าไม่ว่าจะแยกวิเคราะห์ตามกลุ่มย่อยใด เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอิสลามก็ได้ผลในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดได้เป็นอันดับแรก ได้แก่ การชวนให้เสพสารเสพติดจากเพื่อน รองลงมา ได้แก่ บุคลิกภาพชอบท้าทาย ซึ่งอาจจะสลับลำดับกับเจตคติต่อสารเสพติดบ้าง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน และกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญทั้งสามสามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติด จากการวิเคราะห์จำแนกตามกลุ่มย่อยต่างๆ ได้ประมาณร้อยละ 40 ถึง 50 ผลการค้นพบครั้งนี้ทำให้ตระหนักว่า การที่เด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติดมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และลักษณะส่วนตัวของเด็กและเยาวชนแต่ละคน สภาพแวดล้อมในที่นี้ ได้แก่ การชักชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายเรื่องที่ผ่านมา (วิทยา มณีสุธรรม, 2523; ทวีวรรณ ลีระพันธ์, 2525; สุเทพ เชาวลิต, 2525; นพรัตน์ เสริมพาณิชย์, 2526; ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ, 2532; ประภาสี สุขทรรศนี, 2535; ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ, 2539; ธราดล เหมพัฒน์, 2540) หรือแม้แต่ผลการวิจัยในระยะหลังของดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) ที่พบว่า จำนวนเพื่อนที่ใช้สารเสพติดมีความสำคัญสูงที่สุดในการจำแนกผู้ที่ติดและไม่ติดสารระเหยออกจากกันได้ หรือจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดที่ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้ 30 คน มีถึง 26 คน หรือประมาณร้อยละ 81 บอกว่า เสพยาเพราะเพื่อน (วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ, 2541)

สำหรับลักษณะส่วนตัวของเด็กและเยาวชนที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลิกภาพชอบท้าทาย และเจตคติต่อสารเสพติด ซึ่งบุคลิกภาพชอบท้าทายนั้น ได้แก่ บุคคลที่ชอบความเสี่ยง ชอบความแปลกใหม่ ตื่นเต้น เร้าใจ รวมถึงลักษณะคนที่ใจร้อน ควบคุมและยับยั้งตนเองไม่ค่อยได้ ขาดสติและความคิดรอบคอบ จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่ามีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมเสพสารเสพติดได้ง่าย (พัชร์นภา เนตราคม, 2526; อังสนา เปศะนันท์, 2536; ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์, 2538; ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2540) และจากผลการวิจัยที่ผ่านมาก็พบว่า เจตคติต่อสารเสพติดมีส่วนสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนได้อย่างคงเส้นคงวา (พจนีย์ เหล่าอมต, 2532; วีรวรรณ สุธีรไกรลาส, 2535; นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ, 2541; บุปผา ม้วยแก้ว, 2542)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของสารเสพติด

ในด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า กล่าวได้ว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะพิจารณาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและกฎหมาย ความเจริญทางเทคโนโลยี ทั้งในด้านการสื่อสาร และด้านการพัฒนาตัวยา และรูปแบบหรือกลยุทธ์ทางการค้าที่เข้าถึงผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและการค้าล้วนมีผลต่อการแพร่ระบาดของสารเสพติด ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่ง ได้แก่ การที่นายจ้างพยายามเพิ่มผลผลิตโดยการแสวงหาและเอื้ออำนวยให้พนักงานได้เสพสารเสพติดเพื่อเพิ่มความขยันในการทำงาน (อาภา

ศิริวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ, 2538) ทั้งนี้เพื่อให้การผลิตทันเวลา หรือลดต้นทุนที่ไม่ต้องจ้างพนักงานเพิ่ม นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะมีการผสมสารบางอย่างลงไปในอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อผลทางการค้าอีกหลากหลายรูปแบบ และในหลายกรณีก็เกิดจากพนักงานหรือลูกจ้างที่ต้องการหารายได้ให้พอเพียงกับรายจ่ายที่เป็นผลมาจากโครงสร้างรายได้และการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องทำงานมากขึ้น ก็ต้องแสวงหาสารเสพติดที่มีคุณสมบัติกระตุ้นให้สามารถทำงานได้มากขึ้น เช่น ยาบ้า และยาชูกำลังบางประเภทมาเสพเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ (กิตติพัฒน์ พงษ์พนัส, 2538) ผลจากวิกฤตการณ์ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ก็มีส่วนสำคัญในการแพร่ระบาดของสารเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับเอาค่านิยมการบริโภคที่ขาดการยั้งคิดของบุคคลในสังคม ก่อให้เกิดความต้องการเทียมขึ้นมามากเกินกว่าศักยภาพของตนที่จะหามาตอบสนองได้ ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหนี้สิน ปัญหาการแสวงหารายได้มาโดยมิชอบ เช่น การค้ายาเสพติด หรือไม่ก็แก้ปัญหาความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นด้วยยาและเสพสารเสพติด ซึ่งปัญหาในลักษณะเช่นนี้ได้ระบาดทั่วไปทั้งในชุมชนเมืองและชนบท (ภูษา ศรีวิลาส, 2538) ส่วนกลไกทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาและสารเสพติด ซึ่งเป็นทั้งสาเหตุและการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดยังไม่ครอบคลุม และสามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การไม่ได้บัญญัติความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษไว้ ทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำมาลงโทษได้ เช่น การซื้อยาเสพติดโดยไม่ได้รับมอบยาเสพติด การสั่งซื้อยาเสพติดผ่านเครื่องมือสื่อสารและการเป็นนายหน้าค้ายาเสพติด เป็นต้น (สมชัย สงวนนภาพร, 2539) นอกจากนี้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความผิดในเรื่องสารเสพติดจะริบทรัพย์สินได้เฉพาะที่อยู่ในข้อกล่าวหาเท่านั้น ไม่สามารถริบทรัพย์สินย้อนหลังของผู้กระทำความผิดได้ จึงควรแก้ไขกฎหมายให้เป็นมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง ซึ่งสามารถฟ้องร้องดำเนินการยึดทรัพย์สินที่พิสูจน์ได้ว่า ได้มาโดยการค้ายาเสพติด (โกวิทย์ ศุกรเสพย์, 2538) การที่มีกฎหมายที่ดีมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมต่อองค์ประกอบการกระทำผิด ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดได้ อย่างไรก็ตามแม้จะมีกฎหมายที่ดีเพียงใด แต่ถ้ากลไกของการบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพก็ไม่สามารถช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดได้ ซึ่งประเด็นนี้กลุ่มบุคลากรที่ให้ข้อมูลได้แสดงความวิตกกังวลและเป็นห่วงกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่พยายามปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามและจับกุม ดังจะเห็นได้จากเจ้าหน้าที่บางคนมีส่วนรู้เห็นในการซื้อขายยาเสพติด รับสินบนหรือเป็นผู้ค้ายาเสพติดเสียเอง เป็นต้น (นภดล ศักดิ์เจริญชัยกุล, 2537)

นอกจากจะป้องกันด้วยการปราบปรามจับกุมแล้ว สังคมควรจะเห็นความสำคัญที่จะหาวิธีการอื่นมาร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้กระบวนการทางศาสนาเข้ามาช่วยทำให้สภาพจิตใจของประชาชนสงบร่มเย็น เป็นคนมีเหตุมีผล และไม่ว่าจะเป็นคำสอนของศาสนาใดก็สอนให้ละเลิกไม่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด (โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ, 2530) การนำกระบวนการทางการศึกษา การเรียนการสอน โดยทำการวิจัยและค้นหาวิธีการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพแก่เด็กและเยาวชนที่เริ่มมีปัญหาในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมในเรื่องทักษะการดำเนินชีวิตที่ปลอดภัยจากสารเสพติด ทักษะการปฏิเสธการชวนของเพื่อนที่จะนำไปสู่การได้ลองเสพสารเสพติด โดยการใช้แนวคิดพุทธจิตวิทยา เป็นต้น (นุชยาพรรณ ดีศรีศักดิ์, 2540; พิสมัย สุขอมรรัตน์, 2540) อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าห่วงในปัจจุบันและอนาคตก็คือพฤติกรรมของครู-อาจารย์ที่ขาดความใกล้ชิด ความรักและความเมตตาต่อศิษย์อย่างแท้จริง (สำเริง แย้มโสภี, 2539)

สำหรับการแก้ไขปัญหาภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนกลายเป็นผู้ติดสารเสพติดไปแล้ว เป็นสิ่งที่สังคมจะต้องให้ความสนใจ เพราะเกือบทุกกรณีเด็กและเยาวชนเป็นเหยื่อของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การแก้ไขปัญหาที่ได้ผลจะต้องประสานงานในทุกระดับ เช่น ในระดับบุคคล อาจจะมีโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งพบว่าทำให้เด็กและเยาวชนที่สูบบุหรี่เลิกสูบบุหรี่ได้ถึงร้อยละ 42.5 (ภัทรภร กาญจโนภาส, 2538) ในระดับกระบวนการยุติธรรมควรมีศาลพิจารณา

กรณีผู้ติดสารเสพติดโดยตรง เพื่อให้เข้ารับการบำบัดรักษาทันที โดยไม่ต้องจำคุก (สมศักดิ์ เทศงามถ้วน, 2538) นอกจากนี้ควรจะมีสถานบำบัดรักษาที่มีลักษณะเป็นชุมชนบำบัด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ติดสารเสพติดได้มีโอกาสพักฟื้นหรือมีเวลาฟื้นฟูทางจิตใจ เพื่อปรับสภาพการดำเนินชีวิต ซึ่งจากการศึกษาของ สุชาดา นิลมาก (2533) พบว่า ชุมชนบำบัดเป็นวิธีการบำบัดรักษาการติดสารเสพติดที่ได้ผลและควรนำมาใช้ให้แพร่หลาย อย่างไรก็ตามในการรักษาผู้ติดสารเสพติดให้หายขาดนั้นเป็นเรื่องยากโดยเฉพาะผู้ติดเฮโรอีน เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสารสื่อประสาทที่ชื่อว่า 'โดปามีน' ในระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งต้องใช้เวลามากกว่า 1 ปีหลังจากหยุดใช้สารเสพติดแล้ว สารสื่อประสาทจึงจะกลับคืนสู่สภาพปกติ จึงทำให้ผู้ติดเฮโรอีนต้องกลับไปเสพอีก เพราะทนต่อการอยากเสพไม่ได้ (พัชรี คุณค้ำชู, 2540)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้นในอนาคต และยิ่งมาตรการป้องกันและแก้ไขยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว สังคมไทยส่วนรวมจะต้องเผชิญกับผลกระทบตามมาอย่างใหญ่หลวง ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพของประชากร ด้านความสงบเรียบร้อยของสังคม ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งทั้งหมดจะเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยทุกระดับ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นผลการศึกษาจากกลุ่มเด็กและเยาวชน หรือผลการศึกษาจากกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นผลมาจากปัจจัยร่วมทั้งในระดับมหภาค และจุลภาค เริ่มตั้งแต่อิทธิพลของระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นลัทธิบริโภคนิยมของระบบเศรษฐกิจและการค้าโลกที่มีผลต่อนโยบายการพัฒนาประเทศของไทย ส่งผลมายังการจัดการระบบเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการค้าและมุ่งแสวงหากำไรเป็นใหญ่ ก่อให้เกิดการแข่งขันบีบคั้น กดดันมายังระดับครอบครัว และบุคคลในสังคม ส่งผลให้เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งต้องตกเป็นเหยื่อของระบบ และหาทางออกด้วยการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหลากหลายรูปแบบ เช่น การเสพสารเสพติด เป็นต้น ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงต้องพิจารณาอย่างเป็นระบบและครบวงจร แต่ในขณะที่ยังไม่สามารถจะแก้ไขในระบบใหญ่ได้ ก็จำเป็นต้องพิจารณาจากจุดที่ใกล้ตัวที่สุด แม้จะเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุ แต่ก็เป็นวิธีการที่เริ่มได้ในทันที โดยเฉพาะการแก้ไขในระดับครอบครัว โดยเริ่มจากที่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญกับสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการทางจิตใจ ความรัก ความอบอุ่น อาจจะเริ่มจากการจัดสรรเวลาให้สมาชิกได้มีโอกาสพูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่องส่วนตัว เรื่องความเป็นอยู่ในครอบครัวมากขึ้น และต้องมีมาตรการเสริมด้วยการวางแผนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ทั้งนี้เพื่อไม่ต้องทุ่มเทเวลาหารายได้มากจนเกินไป เมื่อสมาชิกในครอบครัวเกิดความรัก ความอบอุ่น เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันแล้ว ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาความรู้สึกทางจิตใจ อารมณ์ สังคมของสมาชิกโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม ไม่เป็นคนก้าวร้าว มุทะลุดุดัน วู่วามขาดเหตุผล รู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย ขาดความภาคภูมิใจในตนเองและครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่การหาทางออกไปหาความสุข หาทางระบายความกดดันคับข้องใจนอกครอบครัว ในที่สุดก็จะไปรู้จักและคบเพื่อนที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกัน และชักชวนกันไปกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม และเข้าสู่วงจรของการเสพสารเสพติด ในที่สุด โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีผู้เสพอย่างแพร่หลาย ประกอบกับสารเสพติดหามาได้โดยง่าย ก็ยิ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนและผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการได้ง่าย และรวดเร็วยิ่งขึ้นไปอีก ผลการวิจัยครั้งนี้บ่งชี้ว่าการชักชวนจากเพื่อนให้ลองเสพสารเสพติดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติด ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องจะต้องอบรมเลี้ยงดู ชี้แนะแนวทางที่จะให้เด็กและเยาวชนรู้จักวิธีการปฏิเสธการชักชวนของเพื่อนในกรณีที่เพื่อนชวนให้ทดลองเสพสารเสพติด หรือเฝ้าติดตามสอดส่องกลุ่มเพื่อนที่เด็กและเยาวชนคบหาสมาคมอยู่ เพื่อจะได้แก้ไขสถานการณ์ได้ทันท่วงที

ส่วนการปฏิบัติในระดับที่สูงขึ้นไปจากครอบครัว ได้แก่ สถาบันการศึกษา ศาสนา ชุมชน และสังคม ตลอดจนในระดับประเทศที่มีกลไกทั้งในลักษณะการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษา สิ่งสำคัญที่สุดที่จะบรรเทาปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนให้ได้ผลดีที่สุดก็คือ การมีความตระหนักและเห็นคุณค่าของชีวิตแต่ละชีวิต เห็นพิษภัยที่ร้ายแรงของสารเสพติดที่มีต่อทั้งในระดับบุคคลและสังคม การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลไกที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม ซึ่งมีช่องทางยั่วยุให้เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้มาก การดำเนินการทั้งการป้องกันและแก้ไข จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่น เพราะที่ผ่านมาแม้จะพยายามดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมรับผิดชอบ แต่การดำเนินการยังไม่เป็นผลมากนัก ทั้งนี้ขบวนการที่เกี่ยวข้องกับการค้าสารเสพติดนั้น เป็นขบวนการที่มีอิทธิพลมาก มีกำลังเงินมาก มีการวางแผนอย่างสลับซับซ้อน และมีผลประโยชน์ชอนไชเข้าไปเกือบทุกระบบ จึงเป็นสิ่งที่ป้องกันและแก้ไขได้อย่างยากลำบาก ดังนั้นถ้าทุกฝ่ายไม่ร่วมมือและประสานการดำเนินการกันอย่างจริงจังและเข้มแข็งแล้วก็เป็นการยากที่จะบรรเทาหรือขจัดปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชนไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะศึกษาเพื่อหาโครงสร้างของความสัมพันธ์ทางจิตที่จะอธิบายพฤติกรรมการเสพหรือพฤติกรรมต่อต้านการเสพสารเสพติดที่ครอบคลุม โดยนำตัวแปรทางจิตที่ได้จากผลการวิจัยที่ผ่านมา มาร่วมศึกษาพร้อมกัน โดยใช้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relation model) ทั้งนี้จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่มีความชัดเจนมากขึ้น เพราะวิธีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างจะช่วยให้สามารถประมาณค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรที่ละเอียดรัดกุมยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปปฏิบัติได้อย่างมั่นใจมากขึ้นด้วย

2.2 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว เมื่อทำการวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรสองตัว พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนอย่างเด่นชัด แต่เมื่อนำมาศึกษาเชิงพหุ กล่าวคือ การนำตัวแปรหลายตัวมาวิเคราะห์พร้อมกัน (multivariate analysis) จะพบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนไม่เด่นชัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านครอบครัว แม้จะเป็นสาเหตุสำคัญที่มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสพสารเสพติด แต่อาจเป็นสาเหตุทางอ้อมที่มีอิทธิพลหรือส่งผลผ่านมาทางปัจจัยอื่น เช่น ปัจจัยลักษณะของเพื่อนที่คบ และปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล เช่น บุคลิกภาพชอบท้าทายและเจตคติต่อสารเสพติด เป็นต้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ปัจจัยด้านครอบครัวไม่มีความสำคัญ เพราะการที่เด็กและเยาวชนจะเติบโตขึ้นมาเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพอย่างไร มีเจตคติ หรือนิสัยใจคออย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูหรือประสบการณ์ในครอบครัวเป็นสำคัญ หรือแม้แต่การจะเลือกคบเพื่อนอย่างไรส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู และท่าทีในการยอมรับเพื่อนของบุคคลในครอบครัวด้วย ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะหาวิธีการวิเคราะห์ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพสารเสพติดทางตรงหรือทางอ้อม หรือส่งผลผ่านต่อเนื่องกันมาอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหามาตรการมาแก้ปัญหาพฤติกรรมเสพสารเสพติดของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้พบอย่างเด่นชัดว่า การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากกลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการมีพฤติกรรมการเสพสารเสพติด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรจะทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อหารูปแบบการฝึกทักษะการปฏิเสธการชักจูงของเพื่อนในกรณีที่รู้ว่าเพื่อนชวนไปในทางที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาใช้ป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้หันไปลองและติดสารเสพติดในที่สุด

2.3 ควรจะมีการศึกษาพฤติกรรมการเสพสารเสพติดกับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนอย่างแท้จริง กล่าวคือ เป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ โดยอาจจะเป็นเด็กและเยาวชนที่ว่างงานอยู่ตามชุมชน

หรือหมู่บ้าน หรือประกอบอาชีพอิสระ รับจ้างในสถานประกอบการ หรือในโรงงานอุตสาหกรรม หรือเป็นลูกเรือประมง โดยอาจจะศึกษาในลักษณะเจาะลึกเพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของการเข้าสู่วงจรของการเสพสารเสพติด ซึ่งผลการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ ยังมีน้อยมากในวงวิชาการไทย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมพลศึกษา. (2536). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **นโยบาย มาตรการและแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด.** เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อรับทราบนโยบายและแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สงขลา.

กองป้องกันยาเสพติด. (2537). **ความรู้เบื้องต้นเรื่องยาและยาเสพติด** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

กองพัฒนาบุคลากร. (ม.ป.ป.). **นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2542-2546) และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้.** ยะลา: ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

กึ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ. (2531). **ปัญหายาเสพติดของผู้ต้องโทษในทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

กิตติพัฒน์ พงษ์พนัส. (2538). **การศึกษาทัศนะของผู้เกี่ยวข้องต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาม้าในกลุ่มผู้ขับรถยนต์บรรทุก: ศึกษาเฉพาะในจังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กุหลาบ รัตนสัจธรรม และคณะ. (2541). **สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหายาเสพย์ติดและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก.** ชลบุรี: โครงการพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ ทบวงมหาวิทยาลัย.

โกวิทย์ ศุกรเสพย์. (2538). **การศึกษาทัศนะของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาที่เกี่ยวเนื่องกับคดียาเสพติดตาม พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัย ศูนย์ประสานงานกลาง องค์การเอกชนต่อต้านยาเสพติด. (2527). **การวิเคราะห์แนวโน้มของกลุ่มผู้ติดยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

จรัส สุวรรณเวลา และคณะ. (2523). **ปัญหาการติดยาเสพติดในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส. (2542). **โครงสร้างทางสังคมของโรงเรียนกับการแพร่ระบาดของยาบ้า.** ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดุษฎี โยเหลา และคณะ. (2540). **ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทวีวรรณ ลีระพันธ์. (2525). **ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทิพย์อร ไชยณรงค์. (2535). **การวิเคราะห์ผลงานวิจัยด้านยาเสพติด.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์. (2538). **พฤติกรรมการใช้ยาม้าของนักศึกษา: กรณีศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรมและวิทยาลัยเทคนิคในภาคกลางสังกัดกรมอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธราดล เหมพัฒน์. (2540). **ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่นในจังหวัดอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธวัชชัย ไทยเขียว. (2526). **การศึกษาถึงสาเหตุของการเสพสารระเหย.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

นพดล ศักดิ์เจริญชัยกุล. (2537). **การศึกษามาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพรัตน์ เสริมพาณิชย์. (2526). **การเปรียบเทียบเชาว์ปัญญาและภูมิหลังระหว่างเยาวชนที่ติดและไม่ติดยาเสพติดให้โทษ.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภาภรณ์ หะวานนท์. (2542). **องค์ความคิดในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน.** เอกสารประกอบการสัมมนา เล่ม 1 โครงการพัฒนาดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

น้ำเพ็ชร ชาญภิญโญ และคณะ. (2533). **ปัญหาการติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในเขตดุสิต.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิวิจัยทางการแพทย์ วชิรพยาบาล.

นิพนธ์ กุลนิตย์. (2537). **ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเริ่มและเลิกบุหรี่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. (2538). **การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2541). **ปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการติดสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

นุชยาพรรณ ดีศรีศักดิ์. (2540). **การศึกษาวิธีการให้คำปรึกษาของนิสิตปริญญาโทภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับผู้ใช้ยาเสพติด.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุปผา ม้วยแก้ว. (2542). **พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.** ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประจัน มณีนิล. (2529). **ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประภาสี สุขทรรศนีย์. (2535). **ลักษณะการใช้และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น ศึกษาเฉพาะเขตชุมชนแออัดครองเตย.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรีชา วิหคโต และคณะ. (2540). **การศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ. (2539). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฝน แสงสิงแก้ว. (2517). **การวิจัยสำรวจนักเรียนไทยติดยา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยการแพทย์.

พจนีย์ เหล่าอมต. (2532). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และการเลิกสูบบุหรี่ของครูชายในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.** ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พรนภา ศุกรเวทย์ศิริ. (2530). **ปัจจัยที่มีผลต่อการติดฝิ่นของชาวเขาที่ได้รับการบำบัดรักษาในจังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

พัชร์นภา เนตราคม. (2526). **การศึกษาบุคลิกภาพของผู้ป่วยชายที่ติดเฮโรอีน โดยใช้แบบทดสอบเอ็ม เอ็ม พี ไอ.** เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชรี คุณค้ำชู. (2540). **การเปลี่ยนแปลงของสารสื่อประสาทและฮอร์โมนในเลือดของผู้ที่ติดเฮโรอีนและผู้ที่ติดแอมเฟตามีน.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิสมัย สุขอมรรัตน์. (2540). **การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภัทรภร กาญจโนภาส. (2538). **โครงการเพื่อนช่วยเพื่อนในพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคจังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภูษา ศรีวิลาส. (2538). **กระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานของการช่วยเหลือเกื้อกูลภายในชุมชน.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยุบลวรรณ ประมวญรัฐการ. (2532). **ตัวแบบสมุฏฐานการใช้ยา หรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นทดสอบเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี.** กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รักช้อน รัตน์วิจิตต์เวช. (2538). **กระบวนการติดเฮโรอีน.** ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. (2530). **บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ. (2541). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดยาและสารเสพติดของผู้ป่วยในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้.** สงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิทยา มณีสุธรรม. (2523). **การสำรวจเหตุจูงใจในการเสพยาเสพติดและการบำบัดรักษา ความคิดเห็นในการปราบปรามยาเสพติด.** กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิลาสินี วิจารณบุตร. (2534). **การศึกษาทัศนะของบุคลากรทางการแพทย์ต่อปัญหายาม้าและแนวทางแก้ไขป้องกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลธัญญารักษ์จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วีรวรรณ สุธีรไกรลาส. (2535). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศันสนีย์ โพธิ์พุก. (2528). **การประเมินผลการปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยการคุมความประพฤติ: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคุมประพฤติกลาง.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2530). **พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมชัย สงวนนภาพร. (2539). **ความผิดฐานซื้อยาเสพติดให้โทษ.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมนึก รอดประเสริฐ และคณะ. (2525). **การติดตามผลผู้ติดยาเสพติด ปี 2520-2524.** กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

สมศักดิ์ เทศงามถ้วน. (2538). **การศึกษาเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารระเหยในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้. (2538). **สถิติเกี่ยวกับยาเสพติดในภาคใต้ ปี 2538.** สงขลา: ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้.

สำเริง แย้มโสภี. (2539). **การศึกษาการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาดา นิลมาก. (2533). **ชุมชนบำบัด: การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุเทพ เชาวลิต. (2525). **ยาเสพติดกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติ: การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการติดยาเสพติด และพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกี่ยวเนื่อง.** ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุธิรา วิสารทพงศ์. (2532). **ผลของความเครียดและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อผู้ติดยาเสพติด.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพจน์ เต่นดวง. (2522). **บทบาทของบุคคลสำคัญที่มีต่อผู้ติดยาเสพติด.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพัฒน์ ธีระเวชเจริญชัย. (2522). **การศึกษาสภาวะการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ป่วยซึ่งมารับการรักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ และโรงพยาบาลธัญญารักษ์.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ. (2530). **การศึกษาวิธีนำศาสนาเข้ามามีส่วนช่วยแก้ปัญหายาเสพติด.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางองค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

โสภา ชูพิกุลชัย ชปิลมันน์ และคณะ. (2533). **การศึกษาการแพร่ระบาดการติดสารเสพติดในเด็กและเยาวชนย่านชุมชนแออัด: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

อังสนา เปศะนันท์. (2536). **การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนวัดบางโพโอมาวาส สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีพฤติกรรมสูดดมสารระเหย.** ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. (2538). **สภาพปัญหาสารเสพติดในกิจการไร่อ้อย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี.

Arnett, J. (1992). Reckless behavior in adolescence: A developmental perspective. **Developmental Review, 12,** 339-373.

Atkin, C.K. (1990). Effects of televised alcohol messages on teenage drinking problems. **Journal of Adolescent Health Care, 11,** 1

Cronbach, L.J. (1970). **Essentials of psychological testing** (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Heino, A., et al. (1996). Differences in risk experience between sensational avoiders and sensational seekers. **Person Individual Differ, 20,** 71-79.

Jessor, R., et al. (1991). **Beyond adolescence: Problem behavior and young adult development.** New York: Cambridge University Press.

Kandel, D.B. (1980). Drug and drinking behavior among youth. **Annual Review of Sociology, 6,** 235-285.

Mirzaee, E. (1990). Sources of drug information and drug use behavior among adolescent students in region VI, Texas. **Dissertation Abstracts,** AAC 9015551.

Oetting, E.R., & Beauvais, F. (1987). Peer cluster theory, socialization characteristics and adolescent drug use: a path analysis. **Journal of Counseling Psychology, 34**(2), 205-213.

Satinder, K.P., & Black, A. (1984). Cannibis use and sensation seeking orientation. **Journal of Psychology, 116,** 101-105.

Spotts, J., & Shonts, F.C. (1984). Correlates of sensation seeking by heavy chronic drugs users. **Perceptual and Motor Skills,** 58, 427-435.

ORIGINAL ARTICLE

The Spread of Narcotics and Drug Abuse in Border Provinces of Southern Thailand

Wanchai Dhammasaccakarn[1] Nibhon Tipsrinimit[2] and Nirun Chullasup[3]

[1]M.S.(Applied Behavioral Science Research), Assistant Professor,
Behavioral Sciences Research and Development Center,
Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University
E-mail: dwanchai@ratree.psu.ac.th
[2]M.P.A.(Human Resource Management), Assistant Professor,
Department of Thai and Oriental Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,
[3]M.Ed.(Guidance), Associate Professor,
Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education,
Thaksin University

Abstract

This research is intended to investigate the spread of narcotics and drug abuse among the youth in southern border provinces, and the relationship between the youth's backgrounds and their drug experiences; to compare factors related to drug use between youths from formal and non-formal education systems, between Buddhist and Muslim youths, and between the youths with and without drug experiences; to determine factors leading to drug addiction among such youths; to investigate the extent of drug abuse in the past, at present and in the future, and to find causes of drug abuse, distribution means as well as its prevention and suppression.

Through stratified random sampling, the samples of this research were 965 youths from the formal education system, 523 from the non-formal education system, and 240 government officers involved in drug abuse prevention and suppression, and drug treatments.

It was found that drug experience correlated with the youth's age, sex, education level; fellow household members; parent's occupation; experiences with friends who smoke, drink, or experiment with drugs; number of peers who smoked cigarettes, and occurrence of domestic disputes, significantly at the level of .05.

Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities 6(3) Sep. - Dec. 2000 : 289-321
รับต้นฉบับ 24 มีนาคม 2543 ปรับปรุง-แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 31 กรกฎาคม 2543
รับลงตีพิมพ์ 10 สิงหาคม 2543

On comparing the youth from formal and non-formal education systems, differences were found with respect to thrill-seeking personality, familial closeness, independence from peers, perceived difficulty in purchasing drugs in the community, and exposure to drug information via personal contacts, significantly at the level of .05. No significant differences were found among other variables. There were differences between Buddhist and Muslim youths with respect to attitude toward drugs, independence from peers, perceived difficulty in purchasing drugs in the community, perceived difficulty in purchasing drugs at school and in the immediate surroundings, and exposure to drug information via personal contacts, significantly at the level of .05. No significant differences were found among other variables. On comparing the youth with and without drug experiences, differences were found with respect to thrill-seeking personality, attitude toward drugs, familial closeness, peer pressure, perceived difficulty in purchasing drugs in the community, perceived difficulty in purchasing drugs at school and in the immediate surroundings, significantly at the level of .05. No significant differences were found among other variables, however.

Stepwise regression analysis revealed that peer pressure to take drugs was the chief factor responsible for the variance of drug abuse among all youth groups, significantly at the level of .01. Other factors included thrill-seeking personality, and attitude toward drugs, although with different ranking of importance in different groups. In addition to the three factors above, perceived difficulty in purchasing drugs in the community was another factor responsible for the variance of drug abuse among Muslim youths, significantly at the level of .05.

Drug prevention personnel expressed their opinions that drugs abuse at present is more severe than in the past and seems to be inclined to increase in the future due to the complexity of the society, the family, personality, and drug effects. Drug abuse has spread by various means such as having the youth as pushers, exploitation through seniority (teacher/student, senior/ junior students) to force the youth to push or try drugs, throwing a drug party, mixing drugs in consumer products as well as using state authority to justify drug production. Drug prevention and suppression may stem from the family in which parents act as good role models, or it can be done via mass media, state mechanism such as legal measures, and anti-drugs groups or organizations. Responsible personnel at all levels should coordinate to help drug addicts and to cope with other drug consequences.

Keywords: drug abuse, border provinces, Buddhist and Muslim youths, family relation